

L'EMIGRANT

FEBRER

[3]

CATALA:

El teu Cinema és el
"MIRAFLORES"

Stat. Exhibidora Pirineus

EDUARD AUSENSI

FABRICA DE BOTONS I INSIGNIES MILITARS

Avinguda d' Itàlia, 1848

Telèfon, 45971

ARMENGOL PALMES
PINTURA, DECORACIO =

AV. PORTUGAL, 999 — TELEFON, 52477
SANTIAGO

Castellà Granja i Cia.

Huérfanos, 780 — Telèfon 30472

Cigars "Romeo y Julieta"

Xereç "Tío Paco"

Conyac "La Parra de Oro"

INDUSTRIA CORCHERA S. A.

JORGE CACERES, 220 — PARADERO 17 — (Lo Ovalle)
CASILLA 845 — TELEFON, 50378

Direcció Telegràfica: "CORCHO"

L'organització industrial més completa de Sudamèrica, en el seu ram, i amb capacitat de producció suficient per a satisfer completament les necessitats del nostre país.

Fabriquem tota mena de taps per a garrafes, ampolles i flascons de farmàcia. Aglomerats de suro per a frigorífics i totes les especialitats de la indústria del suro.

FABRICA DE TOVALLOLES

I

BARNUSSOS

RAMON VIÑAS SANROMA

BRIXTON

BLANCO ENCALADA, 2559

CALCUL DE PROBABILITATS

$$P(K_1, K_2) = \int_{K_1}^{K_2} \frac{e^{-x}}{\sqrt{2\pi}} \cdot e^{-\frac{x^2}{2}} dx$$

uines Companyies m'ofereixen
més garanties i facilitats?.....

DECIDIDAMENT

Federació Xilena d'Assegurances

LA NUMANCIA

LA FEDERAL I

CAUPOLICAN

Incendis — Marítimes — Transports — Garanties, etc.

VALPARAISO (Gerencia)

SANTIAGO

Prat, 865 · Casilla 744 · Tel. 5854 · Huérfanos, 972 · Casilla 1993 · Tel. 89684

Assegurances

VIDA I INCENDIS

BARTOMEU SOLER I URGELL

HUERFANOS, 1055 - INTERIOR, 336 - OF. 204-8

TELEFONS, 62442 - 83151 - 74838

Forn i Pastisseria

Montserrat

d'ANDREU PLA

ENSAIMADES, COQUES I TORTELLS A
L'ESTIL DE LA NOSTRA TERRA.

ELS PRODUCTES D'AQUESTA CASA SON
GARANTIA DE QUALITAT I D'HIGIENE

ES REPARTEIX A DOMICILI

Puente, 825 — Santiago — Telèfon, 60147

GRAN CAMISERIA

BUSQUET

Av. PEDRO MONTT 2017 — VALPARAISO

CASA FUNDADA EL 1906

Articles d'alta qualitat
Camises "MATCH" de diferents preus
En venda les últimes novetats

L. BUSQUET I. CIA.
VALPARAISO

FUSTES

en brut i elaborades

Constantment en existència
i a preus molt convenients
a la

Barraca "SAN PABLO"

JOSEP AGUILO A. i FILLS

San Pablo 4770

Teulada americana

Teules de 0.65 per 1.08 metres
El més perfecte i útil en teules acanalades

L'EMIGRANT

FEBRER DEL 1945

"Dóna'm la llibertat de premsa i et suprimiré el tirà i l'immoral".

ANY I DOLÇA CATALUNYA, PATRIA DEL MEU COR...

Nº 3

(Juarez, jesuïta).

Editor: Agrupació Democràtica Catalana.

Director: Josep Ma. Xicota.

Redactors: Amichatis, Joan Manresa, Josep Ma. Casasses, Josep Ma. Imbert, Josep Torre de Mer i Santiago Meléndez.

Dibuixants: Roser Bru, Amichatis-Montero i Eduard Caces.

PREUS:

Subscripció a Xile \$ 100 l'any

Exemplar \$ 10

Per a altres països: Preus convencionals

Direcció postal: CASILLA 4036 — SANTIAGO

NOTA.—Els articles signats, de caire polític o polèmic, són publicats sota l'exclusiva responsabilitat de llurs autors. Els articles no signats i les notes, ho són per compte de l'Entitat Editora.

SUMARI

Portada per Roser Bru. — Puntualitzem. — Editorial. — Solidaritat Catalana. — Al redós de Santa Maria de la Mar. El carrer de l'Argenteria, per Santiago Meléndez. — Josep Pujol i Bosc, animador de Concepción. — En l'hora pre-agònica del feixisme, per Josep Ma. Imbert. — Contra la república dels literats, per J. Armengol i Molins. — Els cartons del diable, per David G. Wittels. — Les bufetades simbòliques per J. Torre de Mer. — Ruta d'exili. Primer cop d'ull al caos per J. Manresa. — Lletra oberta al Directori del Centre Català. — Flors valencianes. El "Nano" del carrer d'en Llop per Joan Montanyana. — Una mica de números. El presupost franquista per a 1945 per R. M. — Uns mots sobre una agressió per J. Ma. Casasses. — Noticiari.

PUNTUALITZEM

QUAN HOM és lleial, no defuig responsabilitats. Tenim el sentit de la lleialtat; i amb ella i per ella estimem els amics, afrontem els contraris, i, si la invocació serveix com ens plauria, demanem a aquells qui es diguin imparcials que raonin i jutgin imparcialment.

"L'Emigrant" no es un òrgan personal ni un portantveu extemporani d'opinions incontrolades. El seu esperit respon, exactament, al que expressa la lletra: està editat per l'AGRUPACIO DEMOCRATICA CATALANA, i allò que publica sense signatura està recolzat pel Consell Directiu d'aquesta Entitat.

Les campanyes de "L'Emigrant" responen, absolutament, a un estat d'opinió. Estat d'opinió que no es redueix als socis de l'AGRUPACIO DEMOCRATICA CATALANA, sinó que té arrels, amples i fondes, en el sí de la colònia catalana, dins i defora del Centre Català. Actuem per tant, en perfecta sincronia amb una part important de la nostra collectivitat —els fets, quan arribi el moment, ho demostraran—. I no equival a la raó l'actitud d'enuig o de blasme, o el sentir-se al·ludit o afectat pels nostres arguments; car aquests es basen en fets concrets, i la passió o el interessos, al costat dels fets, no compten.

I això és el que ens dóna més força —sobretot, força moral—. Servim les idees amb desinterès, amb entesa, amb plena convicció. El nostre concepte rectilini de les coses no és un obstacle per a adaptar-nos a la convivència, perquè sabem que una de les condicions primordials per a assolir-la és transigir. Però ni la coacció ni la pretensió d'atemoritzar-nos no ens produiran cap efecte. Persistirem, inalterablement, fins allí on calgui. Més que més si tenim en compte que allò que hom ha volgut presentar com a excessos nostres té el valor, contràriament, del que acostuma a qualificar-se de programes mínims. Davant dels quals no és a nosaltres que pertany de transigir.

Si en l'ordre dels fets polítics, aquells nacionals que s'han auto-batejat com a "patriotes purs i decents" ens han ofert tantes i tan persistents manifestacions del seu capteniment censurable i deshonest — ara mateix, a Xile, n'estem vivint un seguit de vergonyosos episodis, — res no té d'estrany que, en llur propaganda, hagin estat també ben abundoses les proves de la seva demagògia confusionista.

Mancats d'un veritable programa d'actuació patriòtica que pogués recollir l'assentiment dels catalans, les seves campanyes, a través d'intermitències i vacil·lacions, s'han expressat gairebé sempre amb fórmules negatives.

Ja indicàvem darrerament que una de les seves dèries ha estat la de blasmar tothora la política i els polítics i atribuir les més antipatriòtiques i inconfessables finalitats a qualsevulga actuació, allunyada dels seus punts de vista quan era empresa per homes que si d'una manera conscient es mantenen fidels a llurs organitzacions polítiques, en realitat obren netament i absolutament deslligats de tot afany partidista.

I no és tan sols la seva una campanya negativa en la qual són emprades les armes de mala llei de la falsedat i la calúnnia per tal de procurar destruir o desacreditar l'actuació assenyada que hom els hi enfronta, sinó que reiteradament han volgut anar més enllà i, amb atacs globals, tan plens de mala intenció com buits de contingut, han pretès desprestigiar l'acció política i els polítics del període de vida autònoma de Catalunya.

Tots recordem molt bé a Xile uns fastigosos articles en aquest sentit, publicats fa uns dos anys i mig, que vingueren a provocar en mala hora l'esclat de les discòrdies entre els catalans i que marcaren també l'inici de l'oberta i desenfrenada lluita dels pseudo-patriotes contra tot el que no representés la més absoluta subjecció a llurs arbitràries directrius.

A Xile i fora de Xile, hom referma ara aquests atacs generals contra la política catalana durant els anys de la nostra administració autònoma.

"Res de retorn al passat!" es diu i es pregona amb morbosa delectança. Quanta falsedat i quanta maldat, o al menys quanta culpable inconsciència, van incloses en aqueixes paraules! És que el passat — aquest passat nostre autònic — constitueix, tal vegada, un estigma vergonyós per a Catalunya? És que aquest passat assenyala, potser, en l'ordre dels ideals i en el de les realitzacions, un retrocés o una desviació en la marxa ascendent del nostre poble pel camí del seu redreçament nacional? Si no és així — com efectivament no ho és — aleshores, per què rebutjar aquest passat, per què blasmar-lo?

No es digui que hom ho fa empès pels afanys de superació i de millorament. Fretura de superació i de millorament particular i col·lectiu, moral i material, tots en sentim. I com a catalans, que tenim plena consciència de la realitat nacional del nostre poble, tots desitgem aconseguir per a Catalunya

el futur gloriós que mereix, aquella noble y lliure ordenació de la seva vida, per obra i a benefici dels seus fills, i en pacífica i fructífera col·laboració amb els altres pobles del món.

Però el fet d'anhelar per a Catalunya un demà millor no justifica, en cap manera, la censura adreçada a aquest passat que els catalans acabem de viure, a aquest passat ple de goigs i de llàgrimes, de llum i de tempestes, de nequits, d'esforços i de lluites, a aquest passat que, en conjunt i malgrat tots els dolors, representa un dels més gloriosos moments de la nostra història.

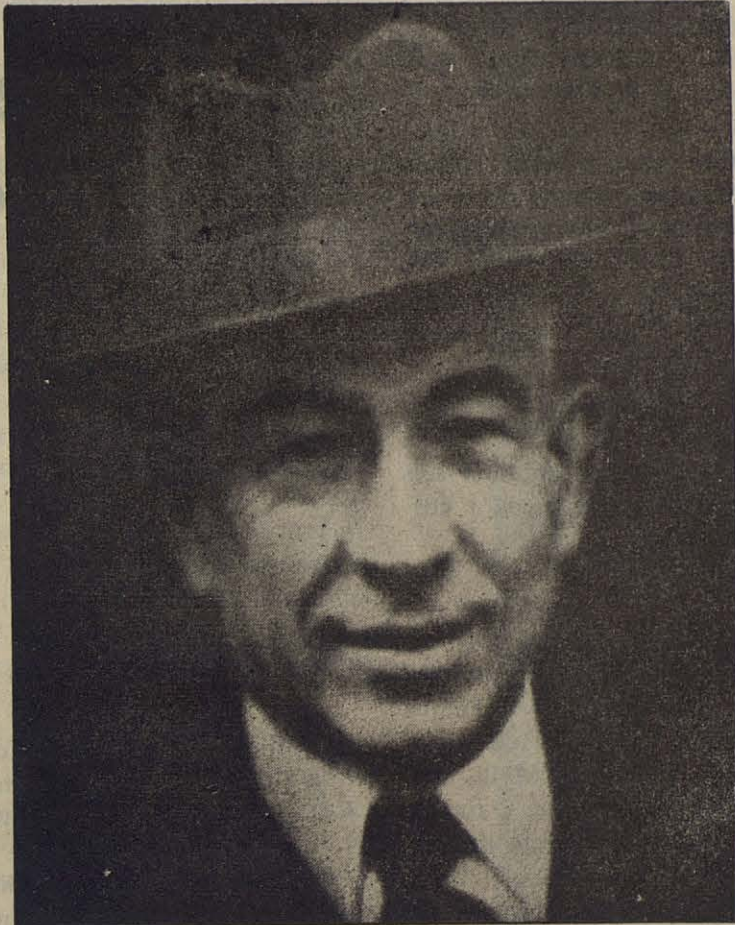
Aquest passat, en el que es barregen, amb lògica harmonia, la lluminositat del 14 d'abril amb les tenebres d'un 7 d'octubre, el triomf d'un 16 de febrer i la glòria d'un 19 de juliol amb el dolor d'un 26 de gener, símbol de la circumstancial caiguda de Catalunya en mans del feixisme, és l'expressió més plena i eloqüent dels esforços ingents d'un poble que, sense desmaï, treballa i lluita per a redreçar-se.

Aquest passat és Francesc Macià i Lluís Companys, homes i símbols. Símbols de Catalunya precisament perquè, en tant que eren homes, sapigueren escoltar els batecs de l'ànima catalana; i en anys de greu transcendència per a tota la humanitat, aconduir el nostre poble, democràticament, amb amor i amb coratge, a través de totes les dificultats. (Quina inconseqüència, quin cinisme — diríem millor — el d'aquests "patriotes" que mentre, per una banda, s'uneixen a l'homenatge constant que tots els catalans retem a Francesc Macià i a Lluís Companys, i àdhuc volen aparèixer com a promotors d'aquest culte cívic, en canvi rebutgen i vituperen aquest passat del qual els dos morts il·lustres en són el nucli, l'ànima, el tot!).

Aquest passat està constituït pels anys d'actuació pública més intensa de cara a Catalunya i al millorament polític, cultural, econòmic i social del nostre poble. Són els anys en què l'esperit català s'extén i senyoreja per tots els estaments, en què la nostra cultura rep amorosament l'impuls i la protecció oficial, i en què l'ensenyament, en tots els seus graus, és orientat envers una formació netament catalana de les noves promocions escolars. Són els anys en què, en mig de mil trencacolls i procurant treure el màxim profit de les facultats que els hi corresponen, les nostres autoritats s'esforcen en estructurar per a Catalunya una adequada i eficient ordenació legislativa i judicial, i estableixen uns serveis d'ordre públic que en les hores de prova demostren a bastament la seva fidelitat i la seva capacitat en la defensa de les Institucions pàtries.

Malgrat tot això, portats per la seva desequilibrada obsessió de voler desprestigiar, sigui com sigui, els seus adversaris polítics, "Res de retorn al passat!" repeteixen els "patriotes purs i decents". I afegixen encara que "el poble català no vol saber res dels antics partits als quals acusa i responsabilitza de fets i coses lamentables, producte de demagògies i actuacions desorbitades". Afirmació completament gratuïta, mancada de fonament i tendenciosa, i que no tan sols representa, en la seva vaguetat, en el què diu i en el què insinua, una evident falsedat i una calúnnia, sinó que a més, amb intenció o sense, enclou un greu crim contra la Pàtria, el crim de regalar una base de justificació, en realitat inexistente, als atacs adreçats contra Catalunya pels seus enemics i el de provocar la confusió, el desencís i la manca de fe i d'entusiasme en el futur del nostre poble entre els catalans que durant aquells anys gloriosos visqueren lluny de la nostra terra.

SOLIDARITAT CATALANA

JOSEP IRLA I BOSCH
President de la Generalitat de Catalunya

Telegrames de l'Agència A. P., procedents de París, i recollits per la principal premsa del continent americà cap a mitjans del passat mes de gener, ens assabenten de la formal constitució a París de la "Solidaritat Catalana" que agrupa tots els partits democràtics catalans i les forces de resistència que treballen dins de Catalunya contra el govern del general Franco.

El missatge que anuncia la formació de la "Solidaritat Catalana" adreçat als catalans de tot el món, porta les següents signatures: per l'"Esquerra Republicana de Catalunya", Josep Tarradellas, ex-Cap del Govern de Catalunya; per l'"Acció Catalana Republicana", Lluís Nicolau d'Olwer, ex-Ministre d'Economia del Govern de la República i ex-Governador del Banc d'Espanya; per la "Unió Democràtica de Catalunya", Angel Morera; per "Estat Català", Josep Figueras; i per la "Lliga Catalana", Felip Solà Cañizares. "Lliga Catalana" està integrada pels antics afiliats a aquest partit que, fidels a la seva formació catalana, rebutjaren la conducta dels seus antics dirigents, com Cambó i Ventosa Calvell, que durant la guerra es posaren al costat de Franco; Felip Solà Cañizares ha estat assenyalat com un dels probables ministres del Govern que projecta constituir Miquel Maura.

El missatge va signat també pels representants de dos grups de les Forces de Resistència Interior: Josep Rovira del "Front Català Interior de la Llibertat" (organització de classe obrerista), i Jaume Cornudella, del "Front Nacional de Catalunya" (organització netament nacionalista). Josep

Rovira formava part de les forces franceses de l'interior (els maquis) i dirigí la reconquesta de Perpinyà. Les dues organitzacions esmentades treballen clandestinament des de fa alguns anys i en produir-se l'alliberament de França hi enviaren representants per tal de coordinar llur acció amb la dels catalans exiliats.

Totes dues organitzacions puntualitzen que no mantenen cap relació amb l'anomenada "Unión Nacional Española".

En aquest missatge s'assenyala com segueix la finalitat primordial de "Solidaritat Catalana":

Estrényer la coordinació entre els actes dels catalans exiliats i els de les Forces de Resistència de l'Interior, coordinar totes les forces polítiques de Catalunya, treballar per assolir la derrota de Franco i el restabliment de la República i del Govern autònom de Catalunya. S'afirma a l'ensens el desig de reformar la Constitució de la República i els Estatuts d'Autonomia, pels procediments democràtics.

El manifest proclama la solidaritat entre catalans i bascs i renova l'adhesió de tots els partits que agrupa envers el President efectiu de la Generalitat de Catalunya, senyor Josep Irla.

La nova organització serà dirigida per un Comitè format pels signants del manifest, els quals s'aniran turnant en la Presidència.

El seu òrgan periodístic serà "Foc Nou", que es publica ja a Tolosa del Llenguadoc.

LA LECTURA d'un documentat i saborosíssim estudi sobre "La imatgeria de Santa Maria de la Mar" signat per l'arquitecte barceloní Bonaventura Bassegoda, aparegut a la revista catalana d'art "Vell i Nou" l'any 1921, apart de proporcionar-me uns moments de gaudi, per la visió que aquest mestre, amb la seva senzilla però macissa descripció, fa d'aquelles pedres venerables, ha tingut el do de fer-me recordar d'un sens fi de gent i de petits fets d'aquells carrers i placetes en els quals transcorregué la meua infantesa.

Bonaventura Bassegoda estudia les imatges de Santa Maria. Jo sols us puc parlar d'homes que foren de carn i os; que nasqueren, visqueren i passaren a millor vida al redós de Santa Maria de la Mar. El mestre Bassegoda era del barri i l'estimava de debó. Jo, un simple fill de veí, no caldrà que us digui quina estimació i quins records n'he de tenir, ara augmentats per l'enyor i la separació.

El barri de Santa Maria potser és l'únic que, malgrat la transformació o mutilació que va sofrir per causa de la reforma, ha conservat fins avui el caràcter, no tan sols pel seu traçat, sinó pels seus estadants, comerços i costums.

"EL MEU CARRER"

"El meu carrer", és encara avui l'artèria principal del barri. No és certament entre els carrers del barri el que s'ha conservat pur, pel que fa a l'arquitectura. D'altres n'hi ha, com els carrers de Basea, Rossic, Volta d'en Malla, Mirallers, dels Canvis Vells, Sombrebrers, Manresa, i fins el pecaminós de la Carassa, on podeu trobar-hi relíquies arquitectòniques del gòtic urbà més pur. No parlo del Born, perquè allò ja era un altre barri, així com també ho eren el barri de Palau amb el Fossar de les Moreres i el carrer de Consolat amb les voltes dels Encants Vells. Aquesta arbitrària delimitació cal que us faci saber que és d'absoluta potestat i creació dels fills de cada un d'aquests indrets. Els nois del carrer la trameteren així de generació a generació, i així ho vaig trobar aquell dia llunyà que vaig fer la meua coneixença amb la quitxalla de la meua niuada, del carrer de l'Argenteria. "El meu carrer", tal com jo el vaig conèixer, era, a més de l'artèria principal del barri de Santa Maria, una de les més importants de la Barcelona vella. Era, com indica el seu nom, el carrer dels argenters, que llavors encara s'hi mantenien amb gran profusió, des de la plaça de l'Àngel fins a la de Santa Maria. Hi havia, per exemple, a can Ginabreda, que per generacions es dedicà a la joieria i orfebreria religiosa, i una munió d'argenters, que quasi tots es deien Cabot i Pomar, que es dedicaven també a la joieria, podriem dir-ne per a ús dels menestrals. Eren botigues menudes, sense luxe, però atapeïdes de mercaderia. Allà hi havia de tot el del ram, des de la cullereta fins el més sumptuós berganci amb ninot i cascabellets o amb el queixal de bacallà; la coberteria completa i l'indispensable mostrari forrat de vellut vermell, amb les anells d'or i aliances de casament, que rebien per centenars la melangiosa mirada de les donzelles del barri.

Entre aquestes botigues n'hi havien, com és natural, d'altres rams, que cobrien altres necessitats, com eren, per exemple, la de can Santonja, dedicada als fils de seda retorçats. Aquesta era una botiga imponent, neta i seriosa. Allà no s'hi podia vendre altra cosa que seda. Més enllà hi havia un ferreter: a can Roca, que a més de fornir galledes i cuines econòmiques a les mestresses, fou el pou d'on sortiren a centenars els metres de tela metàl·lica, claus i pues,

Al redós de Santa Maria de la Mar

El Carrer de l'Argenteria

Per SANTIAGO MELENDEZ

...N'hi ha un argenter
a l'Argenteria.
De tant filar or
li diuen Orfila.
Mes ai, pel veinat
no falta qui diga
que ven per fils d'or
cabells de sa filla.

(Jacint Verdaquer)

per tal que els amos de casa construïssin aquells originals grata-cels que eren la munió de colomars, que tan característica feien la perspectiva dels terrats del barri.

Prop de la plaça de Santa Maria, els argenters ja no hi tenien res a fer. Allà hi havia de tot: llauners, llibreters, betes i fils, botigues de queviures, magatzems de "panyos", pintors de parets, cotillaires, rellotgers i xocolaters. Era un

Santa Maria de la Mar. Perspectiva presa des del carrer de l'Argenteria.

carrer on no hi mancava res, i el comerç s'hi sostenia per generacions, del consum dels estadants.

Malgrat la seva estretor, en aquell temps no es respectava la direcció única, i menys quan així li semblava a algun carreter renegaire. Quan això s'esdevenia, era tot una espectacle, perquè indefectiblement hi havien raons entre els carreters, a més de que la feina de fer pujar cavalls o matxos a la vorera, seguits d'una roda del carro, era cosa que comportava moltes vegades trencadissa de vidres i la intervenció tardana del senyor Miquel, que era el guàrdia municipal perpetu del carrer, tipus genuí d'aquells "güris" de pasta d'agnus, als quals el nostre Ajuntament tenia dipositada la garantia de l'ordre barceloní. Aquests ciutadans d'uniforme, com és natural, sols es decidien a intervenir quan l'esvalot ja era de proporcions majúscules.

Però mentre això no esdevenia, el Sánchez era introbable; especialment el nostre senyor Miquel. Els únics que sabíem trobar-lo érem nosaltres, la quitxalla del carrer. Com que els esdeveniments el sorprenien sempre entaforat a "La Mascota", la taverna clàssica, o a cal Cisco, el xocolater, o a cal llauner, era el cas veure'l sortir a corre cuita quan nosaltres li portàvem l'avis de perill, tot cordant-se el cinyell, amb el sabre entrebancant-lo i el ros de gairell, i arribar al lloc del fet divers esbufegant i amb el clàssic castellà municipal tractant de posar ordre: "Orden, señores, orden...", deia tot desenfundant la llibreta de denúncies. "A vert que ha susadido...".

Malgrat tot, el senyor Miquel gaudia de l'estimació i simpatia de tot el barri, i quan li tocava formar a la processó del Corpus, de gran gala, els veïns el cobrien de flor de ginsteta, ja fos a la Plaça de l'Àngel, als Canvis Vells o al carrer del Rec. El senyor Miquel agraià l'homenatge amb un somriure digne i satisfet, inclinant-se cerimoniosament, tot lluint aquell delator nas vermell morat.

Per tal de fer joc amb aquest representant de l'ordre públic diürn, el carrer de l'Argenteria tenia al seu servei un altre Miquel: el vigilant, que apareixia a dos quarts de nou de la vetlla. Com que llavors encara no regien les vuit hores, totes les botigues del carrer restaven encara obertes. En Miquel entrava al carrer, ja fos per la plaça de Santa Maria o per la de l'Àngel, saludant des del dintell amb el seu familiar "Bona nit i bona hora! Que no tanquem avui?", i després d'interessar-se per la salut de la família o per les noves d'algun absent, seguia carrer enllà repetint idèntic cerimonial, fins arribar a cal senyor Francesc el xocolater, on indefectiblement hi trobava el còncil de veïns en pie debat, presidit pel Vicari de Santa Maria, mossèn Passarell.

Els temes de discussió eren la guerra rus-japonesa o el darrer afer polític, etc. Però el més interessant, per a tots aquells ciutadans del barri de Santa Maria, era la cacera del diumenge passat o la de feia un any, o la que projectaven per al diumenge vinent. Aquell grup de Tartarins ho caçava tot: llebres, conills, perdius, issarts. L'acalorament de llurs descripcions cinètiques els portava al camp de les demostracions pràctiques, per a les quals la pila de sacs de cafè i de cacau servien a meravella. Un diumenge caçaren un duc viu, enorme. Midava prop d'un metre, segons explicaven amb gran entusiasme. Mossèn Passarell estava radiant, i caragolava una cigarreta darrera l'altra. Mentre comentaven l'èxit, arribà en Miquel amb el seu clàssic "Bona nit i bona hora! Com va anar la cacera?" No cal dir que el satisfieren amb tot luxe de detalls. "Però on teniu aquesta bèstia?", els féu l'incrèdul d'en Miquel per tal d'abreujar i aconseguir que es dissolgués la reunió, per a que les mestresses no haguessin d'esperar més i poguessin anar a arran-

jar el sopar, i ells tanquessin les botigues. Però aquella nit no hi hagué cas: en Miquel hagué d'esperar i les mestresses també, perquè de res no servien els recados de les minyones i familiars, i fins de la majordona de mossèn Passarell, apressant-los per a sopar. La gran peça arribaria d'un moment a l'altre, conduïda pel recader de Gualba. A la fi, pel carrer de l'Espaseria, desembocà a la plaça un carro clàssic de recader, curull de coves, paquets, caixes i caixons; el recader assegut en un braç del carro, i a l'altre dins d'una gàvia feta de llistons, el duc, amb uns ulls com unes taronges. Eren ja les dotze de la nit.

L'arribada fou triomfal; nous comentaris, noves demostracions estratègiques amunt i avall de l'estiva de sacs. Fi-

Una font que té l'aigua tan fresca, perquè està a l'ombra de Santa Maria del Mar.

nalment col·locaren gàvia i duc en un lloc enlairat i preferent, i amb un "Bé, bona nit i bona hora!", es dissolgué la reunió i en Miquel restà en el seu element, que era el del carrer de l'Argenteria a les fosques, amb un sol far lluminós, "La Mascota".

Allà en Miquel hi tenia el seu cenacle nocturn, i entre cigaló i cigaló arranjavien el món. Els veïns ja no el cridaven amb la clàssica repicada de mans, i per a abreujar l'anaven a cercar, i així es podien ficar al llit a una hora comfortable.

L'any 1904, es celebraren a Barcelona les festes de la Mercè. L'Ajuntament es llençà a portar-les a terme amb tot esplendor, i no hi escatimà res. El carrer de l'Argenteria no podia mancar a contribuir-hi, ja que entre altres, era el camí que feien cap a la Rambla aquells omnibus fenomenals que transportaven els passatgers que arribaven per l'Estació de França, de l'estranger o de la resta d'Espanya: "Hotel Colón", "Hotel 4 Naciones", "Hotel Peninsular", "Hotel Continental". Un tronc de cavalls francesos tan lluents

com la resta de la carroceria, i com apèndix, en una plataforma posterior, un home amb una levita verda, el comissionista intèrpret, com si portés els viatgers a la presó i tingués por de que se li escapessin, donaven al carrer de l'Argenteria el toc internacional i cosmopolita.

Una de les novetats que aquelles festes introduïren en el carrer fou la il·luminació elèctrica per arc voltaic. Amb una certa espectació els veïns vegeren els treballs d'instal·lació. Allò era una distinció, que el nostre "concejal" havia aconseguit, sols comparable al carrer de "Fernando", el carrer de luxe, i al carrer d'Escudellers. Però a l'Argenteria, els arcs s'hi exhibien nus, amb tot l'artefacte suspensor de filferros a la vista. Per tot ornament lluien un parell de fils transmissors de corrent, en enrinxolat espiral. La comissió de festes subsanà aquesta nuesa transformant-los, un en un pop, l'altre en una enorme flor, el de més enllà en una parra amb raïms i tot... Amb això no s'erraren de gaire perquè els ornamentistes municipals també transformaren en uns fantàstics ceps els arbres de la Rambla, amb uns superbs gotims de raïm, portadors d'una bombeta elèctrica cada un. L'efecte fou "feèric", no cal dir-ho, tant a la Rambla com a l'Argenteria.

Aquella nit del 24 de setembre, tot el veïnat estava pendent de l'hora en què s'encendrien els llums. A les set més o menys començà l'espectacle, o millor dit, l'espeterneç, car no s'aconseguí veure'ls a llum fixa ni un moment. Afortunadament, una forta pluja obligà tothom a entornar-se'n a casa a fer comentaris. A la volta del carrer d'en Brusuli hi havien construït un saló empaperat i tot, amb aranyes elèctriques i encatifat, que fou l'únic que es salvà de la mul·lena. Els demés carrers ornamentats a cel obert quedaren

fets una desgràcia. I fou una llàstima, perquè els carrers d'en Malla, Rossic, Abaixadors, Canvis Vells i Sombrerers foren enguirlandats ricament, amb sortija de serrell i verd, donant una nota completament a to amb llur caràcter tradicional. Mossèn Passarell no estava gens d'acord amb les noves lluminàries i festes en honor de la Verge de la Mercè, perquè creia que era una usurpació a l'autèntica patrona Santa Eulàlia; i deia a qui l'escoltés, que aquella pluja era una protesta de la patrona postergada, i si això deia el senyor Vicari, què no havien de dir els seus amics de cal xocolater, i els dos senyors Miquels?

Aquestes festes portaren una escissió entre el grup de veïns. Començaren a sortir a la vista les opinions polítiques, els uns per la Lliga, els altres per Salmerón i la seva Solidaritat, els liberals de toda la vida per l'altre costat. La "penya" de cal xocolater s'anà esllanguint, però Mossèn Passarell, com el mossèn Pere de la Penya del Liceu, no l'abandonà mai, junt amb els antilliguers, federals de tota la vida i republicans d'en Salmerón.

Vingué el temps del lerrouxisme, que féu crisi amb la setmana tràgica de juliol del 1909. Mossèn Passarell desaparegué, i la botiga del xocolater restà cada cop més deserta d'amics. Sols hi restaren, com a penyora d'altres temps millors, els trofeus fotogràfics o dissecats d'aquelles memorables caceres, i dues gàvies de vimets, recobertes de paper verd, per tal d'enganyar els rossinyols cantaires que hi tenia empresonats el senyor Francèsc. Prop del rellotge, a una certa altura, aquell enorme duc, empolsat, però aguantant l'alè, arrapat a una branca d'alzina, amb un posat ferotge i uns ulls com dues taronges.

PERRUQUERIA
I PERFUMERIA

Godoy

Importadors d'articles de perfumeria de les
millors marques

SALO PER A SENYORS I SENYORES
MANICURA

PERMANENTS A L'OLI

PENTINATS

AHUMADA, 195

TELEFON, 85956

Libreria **SALVAT**

Barcelona-Santiago

Agustinas 1043 — Casilla 2326 — Teléf. 84734

SANTIAGO

El millor assortit de llibres

La millor llibreria

MOBLES

Tarragó, Labayen i Cía. Ltda.

- * Models exclusius.
- * Comoditat i bon gust
- * Economia

EXPOSICIO, VENDA I OFICINES

Av. PROVIDENCIA 1190 — TELEFON 46622

Fàbrica: GIRARDI 1427

CONSTRUCTORS

INSTAL·LACIONS

Josep Pujol i Bosc als dinou anys.

1920.—Hall de l'Hotel Regina a Barcelona. El senyor Miquel Palet, que acabava d'arribar de Xile per tal de visitar la seva terra nadiua, conversa amb un vailet de 19 anys.

—Venia perquè m'expliqués què és el que cal fer per anar a Xile — li diu de bones a primeres el sorprenent visitant.

—Doncs molt senzill —va trobar el senyor Palet—. No teniu sinó d'obtenir el passaport, el visat i el passatge. Però... què és el que hi voleu anar a fer a Xile?

—Doncs, treballar! — va fer amb fermesa l'adolescent.

—Treballar... de què? Quin és el vostre ofici?

—Del que sigui! Jo sóc sastre. Però aniré a fer del que calgui.

—Bon sastre?

—Set anys d'acadèmia. Del frac a la camisa d'esport, puc tallar-li el que vostè vulgui.

—Almenys haguéssiu estat pastisser... En aquest ram sí, que hauria pogut ajudar-vos...

—No es preocupi, per això... Puc fer de pastisser...

—Bé, però és que ja compteu amb l'autorització dels vostres pares, per a anar a Amèrica?

—No, encara. Però estic segur que si vostè parla amb ells i els explica el què és Xile, que s'hi pot treballar honestament... En fi, estic segur que si vostè els diu que no hi ha cap perill, a casa em donaran l'autorització.

—Home!... Sabeu que em feu gràcia, vós!...

Pocs mesos després, Josep Pujol i Bosc, que així s'anomena el nostre home, prenía el vaixell cap a Xile.

ARRIBA A XILE

El viatge no va ésser molt ràpid: Prop de tres mesos! Li havia colrat una mica la pell i molt més, el magnífic capell de palla, al qual, per considerar-lo, i ho era realment el darrer crit de la moda, conservava àdhuc per a fer-se retratar.

Dret, al pont del vaixell, comparava la perspectiva del port amb una estampeta que havia extret d'una capça de llumins de deu cèntims, que eren les que usaven tots els elegants. A l'altre costat, hi havia una llegenda que deia: "Valparaíso. Valle-del-Paraiso. Maravillosa ciudad rodeada de colinas desde las cuales se divisa el panorama incomparable del primer puerto del Sur Pacifico. Sus aguas de verde esmeralda...".

ELS CATALANS CONTRIBUEIXEN AL PROGRES
MORAL I MATERIAL DE XILE.

Josep Pujol i Bosc, animador de Concepción

Al dia següent ja era a Santiago. Van presentar-lo al senyor Roset, que era un sastre que tenia la seva botiga al carrer d'Ahumada, on ara hi ha "Los Gobelinos".

Després d'haver-se explicat mutuament, el senyor Roset s'escandalitzava:

—Vós sou una tisora, una gran tisora!... I ara aneu a oblidar els vostres estudis per a fer de pastisser? Voleu que us digui una cosa, jovincell?...

—Digui, digui,...

—Sou ben boig, vós... I el que aneu a fer és una follia!

Follia o sensatesa, el jove Pujol va entrar a l'"Olimpia". Va estar cinc anys a Santiago i un bon dia va prendre el tren i se'n va anar a Concepción. A can Palet.

Va treballar-hi un any. Però des de feia temps, bullia al seu cap un nom que al seu entendre havia d'ésser un èxit: Núria! Qualsevol negoci que posés amb aquest nom, havia de reeixir forçosament, es deia.

I així va ésser com va obrir el Núria. Al principi, era un petit afer de pastisseria —si aquest era el seu ofici a Amèrica, no havia pas de començar fent de teixidor o de botiguer—, que va anar ampliant-se successivament. Van ésser divuit anys de treball i lluita continuada, complicats encara amb el terratrèmol de Concepción i un incendi, però que van possibilitar que el Núria fos conegut per tot el país i que el nom del famós santuari de Caralp, fos familiar en tota la República.

El Núria té en el seu haver un mèrit importantíssim: El d'haver desvetllat la vida nocturna de la formosa ciutat del Bio-Bio.

PUJOL, ANIMADOR DE CIUTATS

Quan Pujol va arribar a Concepción, va trobar-se amb una ciutat provinciana, eminentment progressista, però d'una vida nocturna absolutament nul·la. Ningú no sortia de nits, ningú no s'ho havia proposat, i cas d'haver-hi pensat, hom s'hauria trobat amb què no tenia on anar.

Pujol, que malgrat la seva juvenesa, a Barcelona ja era un noctàmbul que no sabia anar-se'n a dormir sense haver donat un parell de tombs per les Rambles, no podia avenir-se'n. Ell crearia una vida nocturna, encara que només fos per anar a prendre café al Núria.

Naturalment, va caldre oferir quelcom més. I d'aquesta manera, el Núria va acabar convertint-se en l'escenari i el cenacle dels artistes que passaven per Concepción. Es pot dir que tots els artistes que havent arribat a Xile han sortit de Santiago, han desfilat forçosament pel Núria. Des de la Julita Pou als Bocheros —quan en parla diu amb molt orgull que hi havia dos catalans—, passant pel Georges Shelly.

La veritat és, que la companyia dels artistes li plau una cosa de no dir. La seva vida incerta, els horitzons que retenen encara als ulls, la follia dels viatges i l'aventura, l'encisen. Per aquesta raó, més que tenir-los a l'escenari li plavia tenir-los a taula, a l'entorn d'un arròs al punt.

Per tant, Pujol estima Concepción com cap ciutat del món: Ha sabut donar-li allò que més li plau i encara, Concepción ofereix, el que cap ciutat d'aquestes latituds, rovellons!

LA GENT DE CONCEPCION

Els velis recorden l'Orfeo Català de Concepción, el que va ésser la seva ànima, Vidales, els tèmps en que Fabregat n'era el director i la seva transformació en els Cors Polifònics de Concepción.

Quan Pujol en parla, els ulls se li il·luminen. Passa el mateix que si us conta alguna anècdota de la gent que ell adora: Miguel Torregrossa, Joaquim Claramunt, Adolf Bultó...

Si entràveu al Núria i l'accent us traïa una mica, era

TALLER DE FAIXES I SOSTENIDORS

de

J. DIAZ LOPEZ

COMANDES CONTRA REEMBORSAMENT

Marín, 373

Casilla 9438

OLI PUR
D'OLIVA

Vives

M.C.R.

GRAN OLI
DE TAULA

MIURA

M.C.R.

DEMANEU-LO ALS
MILLORS
MAGATZEMS DE
QUEVIURES

SAN IGNACIO, 417
TELEFON, 84979

segur que algú se us acostava i us demanava:

—Es català, vostè?

I davant d'una resposta afirmativa:

—Passi, passi, està a casa seva... Què voldria prendre?...

Ara, que el que us ofería, us ho feia guanyar. No us deixava sortir fins que li haguéssiu parlat de Barcelona i en tots els casos, de Vilafranca.

Un dia, d'això ja fa bastants anys, van dir-li que havia arribat un català de Vilafranca. Pujol va prendre el tren i va venir expressament a Santiago. Va trobar-lo a les nou del vespre. A les cinc de la matinada, al carrer de Puente davant Correus, parats, parla que parla... La víctima es deia Claudi Mas.

RETORNA A SANTIAGO

Fa uns mesos Pujol va vendre el Núria. Els de Concepción saben arranjar les coses i quan van saber que els deixava, no li van donar repòs durant un mes. Avui un sopar aci, demà allà... Potsen van acomiadar-lo dues centes vegades. La premsa va dedicar-li uns articles encomiàstics, tothom l'estimava.

Finalment va arribar a Santiago. Es el de sempre: Una mica espès a les 9 del matí; més desvetllat a la una del mig dia; comunicatiu a les nou del vespre... i un "causeur" infatigable a la una de la matinada.

El seu fort és Barcelona. A mi no m'agrada parlar-n'hi perquè devegades em fa l'efecte que l'estima més que no pas jo... I, perdoneu, però en aquesta qüestió, no em plau la competència.

Restaurant

La Bahía

DE

NOFRE, VADELL I PEREZ LTDA.

LA CASA DELS MARISCS

TRENTA ANYS DE PRESTIGI

CUINA INTERNACIONAL

ESPECIALITAT EN PLATS A LA
CATALANA

MONJITAS, 846 — TELEFONS, 32121 - 2 - 3

SANTIAGO

ANDRE MAUROIS ha dit a l'exili que un dia, abans de la guerra, Winston Churchill l'encoratjà a consagrar-se a una sola i exclusiva activitat: La de convèncer els seus compatriotes de bastir cuita-corrents un arsenal defensiu i de forjar un allau d'avions, abans no fos tard. "Plegueu, de moment, les exquisides biografies que acostumeu d'escriure", —li aconsellà el futur Premier— "i no planyeu cops de mall, sempre repetits, damunt d'aqueix ferro, tan roent i tan oblidat". . . Maurois confessà després de l'armistici Pétain, com li dolia de no haver fet cabal del consell.

Aquest exemple, que té ben poc a veure amb les meves minces possibilitats personals, però que esdevé ben adient a les necessitats immediates dels catalans i de tots els pobles hispànics, —necessitats tan urgents com negligides!— m'empeny a reemprendre el tema de la unitat momentània, o "solidaritat per l'acció", baldament que de tant parlar-ne i no fer-ho, això comenci de semblar la cançó de l'enfadós.

Com que visc de peus a terra i no a les regions etèries, començaré per dues confessions:

1.—Que el fet de residir a Valparaiso no em priva de saber com està d'allunyat de l'unificació el nucli central xilè dels catalans de Santiago.

2.—Que malgrat tot, això no passen d'ésser aparences, enverinades si voleu, però, al cap d'avall, superficials. I que l'essencial no som els de Xile, sinó els d'arreu. Si esguardem el nostre Nord, que és vora la Mediterrània i al peu del Pirineu, la superficialitat de tota divisió personal, en els moments cabdals que vivim, resulta encara més aparent.

Ara bé, a Xile, sembla arribada l'hora d'escoltar tots una veu: Prou paraules arborades! . . . Però també, i amb molta més raó, prou actes inamicals o fora de lloc.

Perquè, tot i acceptar que les paraules enèrgiques, justes o no són sovint un mal camí per arribar a la unitat, cal

Comentari d'actualitat

En l'hora pre-agonica del feixisme

Per JOSEP M. IMBERT

reconèixer que els fets són molt pitjors que les paraules. I que una acció insolidària aixecarà sempre una torrentada d'objeccions i protestes.

No oblidem tampoc una veritat essencial:

Solidaritat vol dir col·laboració proporcional de tots. No vol pas dir que una majoria ocasional i diversa, que sumi, posem per cas, el cinquanta cinc per cent, pugui arreconar la resta del quaranta cinc per cent i preterir o expulsar la seva gent. De procedir altrament, caldrà que ho faci amb raons justificadíssimes dintre dels mètodes democràtics, —no pel simple fet d'exercir els altres oposició— i aquesta sola circumstància la invalidarà de socarrel per a parlar de solidaritat.

Podrà dirigir, això sí, com a majoria, petita o grossa, momentània i diversificada o compacta i permanent, però havent d'acceptar plenament l'oposició i de regir-se per les "regles majoritàries de temps normals". La "solidaritat" o "unificació o coordinació temporal", adient els períodes excepcionals, com el que estem vivint, només poden invocar-la aquells que propugnin la "col·laboració proporcional de tots". Tal com es féu durant el memorable moviment de "Solidaritat Catalana", on cap sector no pretengué absorbir els altres. Tal com s'està fent en els països democràtics en guerra. . . Adhuc els "tories" britànics cridaren a col·laborar a laboristes i liberals, oferint-los-hi una participació programàtica i de nombre molt superior a la que els pertocava proporcionalment, a desgrat de comptar ells sols amb una majoria aclaparadora a la Cambra dels Comuns.

Ço que és ben diferent d'allò que s'esdevé entre nosaltres, avui per avui.

* * *

Continuarem oblidant aquestes regles, tan i tan elementals?

Em doldria de topar amb les passions o el partidisme de qualsevol grup o persona. Tothom que em conegui sap que parlo amb bona voluntat, sense ombra de malvolença a cap agrupament nostre, i que avantposo l'interès públic al personal. Sobretot ara!

Permeteu-me, doncs, de repetir-ho: Prou paraules arborades! Però. . . tinguem més compte encara amb els bandejaments i els actes agressius, del que atorguem a les simples expressions verbals.

Superar les diferències locals sorgides d'entre nosaltres seria només qüestió de voler-ho de veres. A l'hora que Berlín està en perill, que el franquisme ho està també, —per bé que no calgui refiar-se'n— les qüestions personals, començant per les que jo pugui tenir, i totes les divisions, cal que siguin ràpidament superades per l'únic bon camí aconsellable: El de la solidaritat democràtica, tal com es practica a tot arreu.

I. . . qui més en sàpiga que més hi digui.

Oriente
DE
PUBILL GERMANS
• PLACA BAQUEDANO
TELÉFON 63707

**RECEPCIONS, BANQUETS,
CASAMENTS, BATEIGS,
FESTES FAMILIARS, ETC.**

Pubill GERMANS

EL PROBLEMA GENERAL.

Si saltem de l'aspecte local al problema general, ens adonarem igualment de com fora planer d'arribar a un acord. . . I a un acord, que tots necessitem com l'aire per a respirar!

Què ens separa en el fons?

Escatim-ho amb sinceritat, i comprovarem que ben poca cosa més que tàctiques, el "modus operandi" i caires personals. . . I, no mereixen un esforç, la nostra pàtria, els caiguts i els perseguits, i l'esdevenidor de tots?

Per què no establim una entesa entre els diversos matisos, el de França —o sigui el més nombrós i provat per l'atzar—; el d'Anglaterra i els d'Amèrica; i, en la mesura del possible, amb els de casa nostra? Tots volem el mateix. Ens separen senzilles qüestions de procediment. Si els uns pretenen o s'entesten d'absorbir els altres, la processó serà llarga i el ciri és molt curt. Establim doncs, bases mínimes! Per bé que apuntalades en un bon coixí de fe i d'afany de lleialtat personal i doctrinal, per sí de cas els capgirells del món ens permeten d'avançar més despressa del previst.

Cabalment, crec poder afirmar que l'amic Carles Pi i Sunyer ha declarat, per mitjà d'un cable, que ell mai no ha deixat de pertànyer a "Esquerra Republicana de Catalunya". Declaració excel·lent! Confirmadora de la nostra fe amb "l'Esquerra Catalanista" d'ahir i de demà.

La qual declaració conjumina prou bé amb els sentiments d'amples sectors, respectuosos de la legalitat catalana i d'allò que batega de París a les dues bandes del Pirineu, sense caure, però, en un leguleïsmes fora d'hora ni voler tampoc desprendre's de cap veritable valor català.

Ja veieu, doncs, que entendre's és fàcil i. . . gairebé obligat. Quan concretarem un organisme d'entesa? Solament aquells qui pretenguin d'arreconar els altres i els qui temin la necessària revisió depuradora, poden entrebancar l'acord que a tots ens cal.

CLAREDAT INDISPENSABLE.

De "Germanor" del mes de gener sembla traspuar-ne, l'anhel almenys, d'aquesta necessitat vital d'arribar urgentment a un acord. No amago que n'estic content, al marge de tota altra consideració.

Tanmateix, la convivència que vulgui merèixer aquest qualificatiu, exigeix franquesa d'ambdues parts, per bé que una mena de franquesa desproveïda d'intenció feridora. Això m'obliga de repetir que els actes han d'acompanyar no-

blement les bones intencions. I em du de la mà a establir les següents remarques:

a) No és just ni adient de presentar-se com paladi defensor de l'ideal de "confederació", bo i deixant als altres compatriotes dintre el deslluït paper de semblar-hi oposats, o vacil·lants almenys.

Per contra, la veritat és aquesta: Quin partit o estament català no aspira a la confederació? . . . S'esdevé, no obstant, que les possibilitats polítiques al nostre abast, que la necessitat agullonant de foragitar Franco i evitar una "solució blanca" del problema espanyol, tal com voldria la reacció peninsular i mundial, imposen sovint limitacions al pensament clar i lleial que volem exposar i defensar, sense segones intencions, davant els pobles germans d'Espanya i de la península.

b) Tampoc no em sembla just ni recomanable, —sobretot en aquesta hora de sacrificis i de responsabilitats!— de pecar d'incomprensiu amb alguns dels nostres homes més provats i responsables. Ara acusant-los de no haver sabut interpretar la veu "de cap ideal o sentiment català", com en el cas de Nicolau d'Olwer; adés silenciament noms destacats, com en el cas de l'ex-Conseller de Justícia de la Generalitat i ex-Subsecretari d'Estat de la República, Josep Quero i Molares, que tots els cables han assenyalat també al capdavant de la nostra resistència a França, visitant amb Nicolau el President De Gaulle i assajant, amb força més profit que nosaltres, d'unificar els exiliats.

L'un i l'altre són patriotes honestos i de caràcter, assenyadíssims, als quals el destí ha fet viure hores i anys més angoixosos que els nostres, i als quals permet ara de descabdellar una tasca més profitosa que la que desenvolupem ací. No regategem doncs al Cèsar, allò que sigui del Cèsar! . . . Altrament, incorreríem en "partidisme" disgregador.

Es clar com l'aigua que l'acció de Rovira i Virgili, — amb el qual "Germanor" ha estat més cordial, me'n felicito— es descabdella d'acord amb el President Irla que, segons sembla el designà i el manté, i segurament és recolzada pels amics esmentats i per tota l'ampla base dels nostres exiliats a França.

BREU: ES L'HORA DE LA SOLIDARITAT.

Ço que ens obliga a filtrar les nostres apreciacions amb el filtre de la comprensió, més que amb el del partidisme.

Creieu que desitjo ben de veres veure'm depassat en aquesta tasca per amics i adversaris. . . Tant de bo sorgeixin iniciatives concretes!

SOCIETAT MANUFACTURERA DE VIDRES I METALLS *Cucurella i Cia. Lda.*

RECOLETA, 1185

CASILLA, 3242

TELEFON, 63292

TINC EL convenciment irreductible que el pitjor que pot passar a un país, és que els poetes i els novel·listes s'eregeixin en dirigents de la política. L'exercici de la fantasia topa sempre amb la realitat i la necessitat de tocar de peus a terra que exigeix la funció política. Un polític pot escriure versos o novel·les per omplir els seus lleures. Però un literat no ha d'omplir-los amb la política perquè aquesta no és una cosa per passar l'estona sinó una funció entorn de la qual gira el benestar dels pobles.

Cada país té l'esquena pelada de resultes de la intromissió política dels literats purs. Catalunya no és una excepció. Abans allà i ara ací, a l'emigració, les coses no rutllen del tot per culpa, entre altres coses, de la influència literària en la política catalana.

Aquesta afirmació no prové de cap prejudici meu. No sóc un poeta o un novel·lista frustrat. Sé que el dia que m'hi posi puc fer versos o escriure una novel·la amb més o menys gràcia i fortuna. Fins ara m'ha mancat predisposició interior, temps o ganes de posar-m'hi. Vull dir amb això que no és que tingui una mena d'odi subconscient contra els literats purs; al contrari: els considero necessaris per al meu país, els voldria més i millors, desitjo que llurs creacions esdevinguin magnífiques monjoies de la literatura universal. Però que no es fiquin en la direcció política perquè això és igual com si entra un cavall esverat dintre d'una quincalleria.

El literat té sempre un to doctrinal que enverina les discussions i fa posar els nervis de punta. I en la política la discussió serena, neta de discursos literaris, i els nervis suaus dels que discuteixen, són el camí de l'acord intel·ligent.

El literat pur sent una mena de repulsió contra el que no sap parlar o escriure amb perfecció idiomàtica. Per això en una democràcia, on els polítics s'han forjat molts cops al mig de la massa poc polida, aquella repulsió és un destorb que ho desgavella tot.

El literat té, massa sovint, expressions grandiloqüents i projectes purament fantasiosos. Llurs idees polítiques estan generalment més a prop de la complexitat imaginativa de la "Utopia" de Tomàs Moro que de la simplicitat, posem per cas, de les "Bases de Manresa".

Ara mateix amb Catalunya passa una cosa per l'estil. Molts literats catalans s'han posat a dirigents i inspiradors polítics i ja hem rebut.

D'ells prové la mena d'unitat simbòlica i estrambòtica que hom vol fer entre Galícia, Euscadi i Catalunya, com si aquestes tres nacionalitats no fossin tan distintes entre sí com cada una d'elles amb la pròpia Castella. Ells han inventat la vaguetat preciosista dels manifestos polítics i el no dir res per no comprometre's. D'ells ha sorgit la propaganada de futures realitzacions concretes, com per exemple les contingudes en els següents enunciats: "Respectar la propietat i la iniciativa individuals, però subordinant-les, dintre d'una ordenació econòmica a l'interès col·lectiu"; "Volem pel treball organitzat una major intervenció en les funcions estatals i esperem d'ell, en compartir les tasques directores, un sentit de cooperació i de responsabilitat"; "Proclamem el dret de tots a la seguretat social, a la salut i a la cultura, que juntem al benestar material el progrés espiritual"; etc.

Dels literats ha sorgit l'expansió tossuda de la idea de l'imperi català, amb València, Mallorca i el Rosselló re-

Contra la república dels literats

Per J. ARMENGOL i MOLINS

clamats com a espai vital de la Gran Catalunya. Ells mateixos, en la tranquil·litat de l'exili, han inventat els grups separatistes, independentistes i londristes, cadascun d'ells amb admirables arguments lírics.

Un català a qui jo estimo com a polític i com amic, Joan de Garganta, deia un dia en una reunió de catalans exiliats: "Jo no sóc separatista perquè sóc polític i per tant, realista". Vet ací una admirable argumentació. L'home que és polític no pot inventar ni sostenir fantasies literàries aplicades a la política; cal que miri allò que, al seu entendre, convé al seu poble. I és ben segur que al poble català ni li convé incorporar a la seva vida política fantasies literàries que fan perdre temps i energies i dilueixen la unitat o, si voleu, la coincidència que necessitem pel futur immediat de Catalunya.

En la política catalana, ara mateix, topem amb tres tòpics literaris o, millor dit, creats pels literats posats a dirigents polítics: la idea de la continuïtat de l'Espanya opressora; el separatisme i l'anticomunisme. El primer d'aquests tòpics consisteix en afirmar que Franco no és més que la continuïtat de l'opressió espanyola damunt de Catalunya. Amb aquesta afirmació es vol establir que l'Estat espanyol és sempre igual d'absorbent i d'unitari, o sigui que no hi ha hagut solució de continuïtat, pel que fa a Catalunya, en les idees d'Espanya a través de la monarquia borbònica, de la República i del franquisme. O sigui que no hi ha diferència entre Azaña, representant d'Espanya i Franco, representant d'Espanya. El segon dels tòpics és una conseqüència del primer: si Espanya no té remei, Catalunya ha de separar-se'n. I el tercer tòpic és el més literari de tots: els literats són conseqüents i, per tant, partidaris dels governs formats per homes de selecció literària o per l'estil; els obrers, els pagesos, els mestres i els mateixos intel·lectuals de distintes disciplines, com que estan mancats, devegades, de l'estricta correcció estètica i no saben distingir entre una oda de Virgili i un vers de Pitarra, no tenen dret a dir-se citats. Així, doncs han d'ésser governats i no governants. Altrament, en el fons de cada literat pur jau una mena de cesarisme antipopular, potser perquè el cesarisme sempre fa bonic des del punt de vista literari.

Els susdits tòpics poden contravertir-se amb poques paraules:

Espanya no és un poble opressor; no és ni tan sols un poble sinó un conjunt de pobles. Espanya és un Estat que conté distintes nacions. Castella mateixa n'és una. Sostenir que Catalunya viu opresa per Castella és pura falòrnia literària. La realitat viva és que els pobles diversos que formen l'Estat espanyol no s'entenen, no sostenen les mateixes idees. Aleshores, la solució radica en la modificació orgànica de l'Estat per mitjà de normes més aptes que les usades fins ara sense èxit. La Unió de Repúbliques Soviètiques, en el seu aspecte —només en

Forn "Nueva París"

JOSEP RIUMALLO P.

TELEFON 32769 LIRA, 144 SANTIAGO

ELABORACIO DE PA AMB

FARINES DE PRIMERA QUALITAT

REPARTIMENT A DOMICILI

Instal.lacions i reparacions elèctriques

d'Agusti Tafall

Autoritzat per la D. G. S. E.

Matucana, 565

Tel. 94948

Compra - venda de motors i venda de
tota mena de materials elèctrics

FABRICA DE MITGES FINES

de MANUEL FRUNS I FILLS

Cuevas, 1274 :- Casilla 4066 :- Telèfon 50654 :- Santiago

CREADORS DE LES FAMOSES MITGES

«PARAMOUNT» :- «MITZI» :- «NORMANDIE»

aquest aspecte; no s'esverin els esverables— de relació i funcionament, podria servir d'exemple per al futur Estat espanyol. O bé, per als amics de la tradició potser aniria millor el vell exemple del 1700, sota la Casa d'Àustria, quan l'Estat era integrat pels regnes de Castella, de Navarra, d'Aragó i València, pel comtat de Barcelona, pel senyoriu de Biscaia, etc., completament independents entre sí però vinculats a l'Estat per la persona que exercia la reialesa. Sistema aquest darrer enyorat pels si-dients independentistes, amb el sol intent de no admetre el sistema federal normal perquè el troben poc literari.

Quant al separatisme de darrera hora, vull dir sorgit a l'emigració, al nostre entendre no compta com a cosa lògica i seriosa. Jo també he estat separatista: d'una Espanya monàrquica amb la qual res no ens lligava ideològicament, no es podia ésser altra cosa. Per ésser-ho vaig anar a la presó i vaig ésser perseguit més de deu cops pels sabres monàrquics; ni l'una cosa ni l'altra no m'haurien fet rectificar més tard. Però vaig deixar d'ésser-ne per la raó més poderosa que hi pugui haver: perquè el poble català no és separatista. Al pagès del Penedès, del Vallès, de les Garrigues, del Camp de Tarragona, de l'Ebre, del Gironès, del Marèsme o d'allà on sigui de Catalunya, així com a l'obrer de Sabadell, de Terrassa, de Mataró, de Manresa —més amatat de catalanitat que no pas el de Barcelona—, no els parreu de separatisme. Parleu-los-hi, això sí, de catalanisme, de no preocupar-se del que passa a Madrid ni de com es governen Navarra o Galícia. Parleu-los-hi de les quatre barres nostres i de la llengua catalana i de les institucions catalanes i veureu com els espurnegen els ulls. Però no els parreu, i menys en el pròxim futur, de llançar-nos a l'abim de trencar amb els altres pobles hispànics perquè no us seguiran ni us escoltaran. El poble no és separatista a Catalunya. I en política, almenys per mi, és el poble qui compta. El separatisme català a l'emigració és un cau de raons, un motiu de divergències catalanes. Quan tornem allà que sigui separatista qui se'n senti, però que no canviï el separatisme per un càrrec magníficament remunerat per l'Estat "opressor".

Respecte el comunisme, el tòpic literari és tan inconsistent com els altres. La democràcia de la revolució francesa s'ha tornat resclosida i falla lamentablement i sense memei en allò que no s'ha modificat. Per tant, cal cercar noves concepcions i nous camins. Jo veig les idees que ara s'anomenen comunistes com a integrants d'una tendència audaç i combativa que va pel millor camí cap a una nova democràcia, la democràcia del futur. La dictadura del proletariat no és res més que l'etapa oposada a la dictadura contra el proletariat, vigent, inclús, en moltes si-dients democràcies. La guerra actual representa, entre altres coses, la falla de la vella democràcia. El sistema ha d'ésser modificat essencialment, rígidament, amplament. Jo no sé si el camí d'aquesta modificació és el comunisme o els procediments emprats pels anglesos a Grècia. els temps ho dirà, però els homes ja poden triar des d'ara llur camí i emetre llur judici.

M'he excedit del que volia dir. El meu intent era limitar-me a provar de convèncer els que em llegissin que en política no han de fer cas de la literatura. Els literats són bons aliats dels polítics perquè un llibre de versos o una novel·la ben escrita poleixen i refinen les multituds. La política és l'art de governar els pobles i la li-

teratura una de les arts per a educar-lo i distreure'l. Dues funcions que es complementen però que mai no s'han de barrejar. Un polític posat a literat moltes vegades esdevé un Pic i Pon de la literatura, però un literat posat a polític és gairebé invariablement un factor de confusió. Un polític que vulgui, sense saber-ne, fer literatura, no perjudica ningú. Però un literat que aporti el seu temperament fantasiós a la política, perjudica el poble.

Altrament, sembla que la literatura comporti una mena de descentrament, de desequilibri, d'estar als llims en l'aspecte polític. A mi m'esperveren un D'Annunzio, un Marinetti, un Lamartine, un Charles Maurras, un Léon Daudet, un Giraudoux, un Wells, un Chesterton, un Bernard Shaw, un Tolstoi, un Gorki, un Guimerà i un Ignasi Iglésies polítics. Entre la política i la literatura d'un home que actui en els dos camps, trio indefectiblement la darrera. Prefereixo Guerau de Liost a Bofill i Mates.

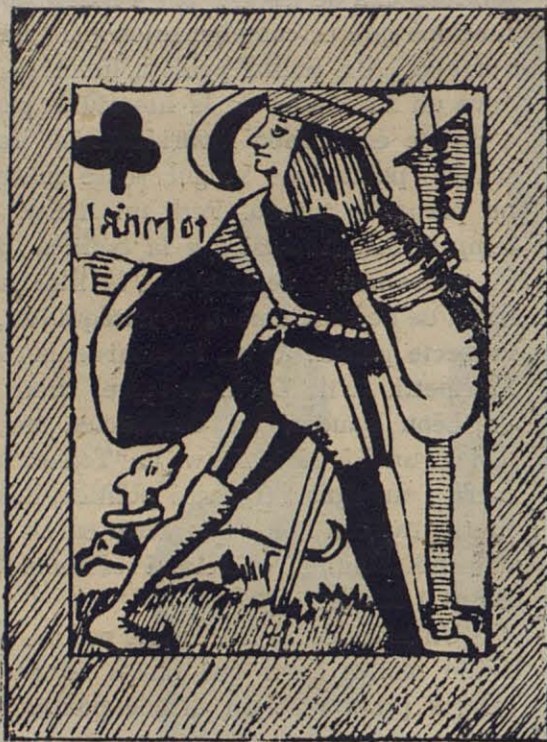
Un manifest polític escrit per un literat, o no diu res o diu moltes coses que ningú no entén exactament. El mateix passa amb un article polític d'aire transcendent com tots els que escriuen els literats polítics. Aquests darrers temps han estat terriblement prolífics de creacions político-literàries catalanes. A Nova York, a Mèxic, a Londres i a Santiago de Xile les màquines tipogràfiques es cansen d'imprimir el que en literatura en dirien pedanteries i en política estupideses. Els polítics, que haurien de parlar per a orientar, informar i encoratjar llurs correligionaris, parlen relativament poc. Però els literats es cansen i ens cansen de parlar de política.

Mentrestat les realitzacions purament literàries o intel·lectuals que haurien pogut sortir de l'aviñentesa de l'exili, són lamentablement negligides. No crec que hi hagi cap literat català que s'hagi proposat d'escriure la novel·la mestrivola de l'exiliat incorporat per força a Amèrica. O que hagi fet investigacions i treballs sobre els Artigues, Batlle i Rodó, de l'Uruguai; sobre els Lleres, de Colòmbia; sobre l'Artur Prat o els Mont, de Xile; o sobre qualsevol altra personalitat de niçaga catalana amb relleu a tot Amèrica. O que hagi recollit dades, anècdotes, veritats i mentides dels catalans que amb llur esforç han ajudat a la riquesa del Continent americà. O que s'hagi interessat per la figura magnífica del Pare Les Cases, aportació de l'esperit català assenyat i humà a la conquesta d'Amèrica.

Hauria estat millor, no hi ha dubte, que els literats catalans haguessin derivat llurs qualitats de cultura i de perfecció gramatical vers les activitats que hem detallat i moltes d'altres similars, que no pas cap a la política, art d'economistes i de sociòlegs, art de trepitjar fort i de reaccions ràpides, art de tremp d'esperit i de solucions justes, art completament distint de la gràcia alada d'un vers i de l'harmonia d'estil d'una prosa.

Es clar que sempre hi ha excepcions de literats convertits en polítics idonis. Excepcions que jo sóc el primer de reconèixer. Però Déu ens lliuri d'una República governada per literats!

Aleshores què, hom dirà. Els literats haurien de tenir les portes tancades de la política? Decididament, no. Però en fan un gra massa. Ens en sobren tants de polítics i, en canvi, ens en falten tants de poetes i, sobretot, de novel·listes! Que siguin una cosa o l'altra —polítics o literats—, car, altrament, l'escriure els fa perdre el llegir.

Aquesta carta, impressa el 1440, ha estat una de les primeres del món.

TOTS els principals jocs de cartes que s'usen actualment són d'origen asiàtic o europeu, àdhuc el poker.

El poker és un joc introduït pels francesos amb el nom de "poque".

Els jocs de cartes tenen una història molt antiga; tan antiga, que el seu rastre s'ha obscurit fins el punt que només els escolàstics poden seguir-lo. Alguns diuen que les cartes tingueren llur origen quan els xinesos crearen el paper moneda (la moneda de paper), fa uns tretze segles, i la gent començà a barrejar els bitllets per a fer-los servir de cartes. Hi ha una llegenda hindú que explica que les cartes van ésser inventades per la muller d'un rajà, per a

guarir-lo del vici d'estirar-se la barba quan estava ociós. Una altra llegenda xinesa diu que foren inventades pel legislador imperial Seun-ho, l'any 1120 de la nostra era, per tal de distreure les seves nombroses concubines. Però alguns escolàstics diuen que els coreans posseïen ja les cartes molt abans.

De qualsevol manera, sembla bastant cert que els gitanos que es dedicaven a predir el destí, en la seva emigració des de la Índia introduïren les cartes a Europa, en el

originals de la Xina, quan empraven paper moneda. Les primeres cartes germàniques tenien quatre pals: aglans, cors, fulles i campanes; és fàcil veure com d'aquestes n'han derivat les cartes franceses actuals: els aglans s'han convertit en piques; les fulles en diamants, i les campanes en trèbol.

Les cartes que el rei Carles VI prohibí al poble baix de jugar-hi els dies de treball, tenien quatre pals marcats amb copes, espases, oros i bastos. La llegenda diu que els

Els Cartons del Diabole

Per DAVID G. WITTELS

segle XIV. L'any 1392, Carles VI de França encarregà tres jocs de cartes al pintor oficial de la cort; cinc anys més tard, aquest mateix monarca publicà un Edicte, pel qual prohibia al poble baix de jugar-hi els dies de feina, per tal com les cartes s'havien fet excessivament populars.

Les cartes han passat a través d'innombrables variacions de forma, tamany, dibuix, marques i mètodes de joc, abans d'arribar a les actuals versions uniformes. No han existit sempre quatre pals. El joc coreà en tenia vuit, alguns jocs hindús en tenien fins deu, mentre que alguns de xinesos només en tenen tres. Recentment, fa tan sols uns pocs anys, hom intentà introduir als Estats Units una mena de "bridge" amb cinc pals, però resultà un fracàs complet.

Els nostres pals actuals no són moderns ni molt menys; tenen almenys cinc cents anys d'antiquetat, i derivaren d'altres segles més remots. El que signifiquen i com foren creats, és una història tan barrejada amb la llegenda i amb les disputes dels erudits, que és molt difícil per a l'home corrent el distingir la realitat de la suposició. Alguns investigadors manifesten que el valor de les cartes nasqué del de les

pals que usem actualment, foren inventats per un famós cavaller francès, Etienne Vignoles. Es suposa que els creà en el segle XV, i la llegenda diu que es proposà que els cors representessin l'Església, les puntes de sageta (diamants) per a indicar els vassalls que eren conscrits com arquers; les fulles de trèbol significaven els camperols, i les puntes de llança (pique) eren en honor dels nobles.

Les cinquanta dues cartes que s'usen avui en dia aparegueren per primera vegada en un grup, en un joc que el rei Carles VI usà fa més de cinc segles. Anteriorment no hi havien reines, però el rei francès, que era molt galan, introduí les dames. El nombre de cartes per joc, ha fluctuat extraordinàriament, entre vint i cent vint. Per exemple, el poker es jugava originalment amb vint cartes, de les quals se'n distribuïen cinc a cada un dels quatre jugadors, i es jugà d'aquesta manera als Estats Units, fins fa menys de cent anys. Les primeres cartes usades a tota Amèrica, la del Nord incluída, eren espanyoles, i totes les figures estaven vestides a l'estil espanyol. Encara avui, alguns indis del sudoest de l'Amèrica del Nord, juguen amb cartes de dibuix

El póker, tanmateix, no posa sempre cares ferrenyes o preocupades...

espanyol, pintades en pells de cèrvol o d'ovella.

Napoleó encarregà a pintors famosos del seu temps nous dibuixos per a les cartes, però el públic refusà d'acceptar-les, i seguí sempre jugant amb els dibuixos tradicionals.

Antigament foren emprades com a moneda en el Canadà, durant més de trenta anys, més o menys en el 1685; aquesta classe de moneda era manuscrita pel qui la lliurava. En el segle XVIII, tant a Anglaterra com a França era correcte i elegant usar el dors de les cartes, que aleshores era blanc, per a missives socials.

Els dibuixos al dors de les cartes són d'origen comparativament recent, i són causa de grans mals de cap per als fabricants de cartes per tal d'ajustar-se al gust del públic, que prefereix figures geomètriques i combinacions de punts i ratlles de fantasia, abans que dibuixos pictòrics. No obstant, han tingut una certa acceptació els dibuixos de flors, velers i ocells rars.

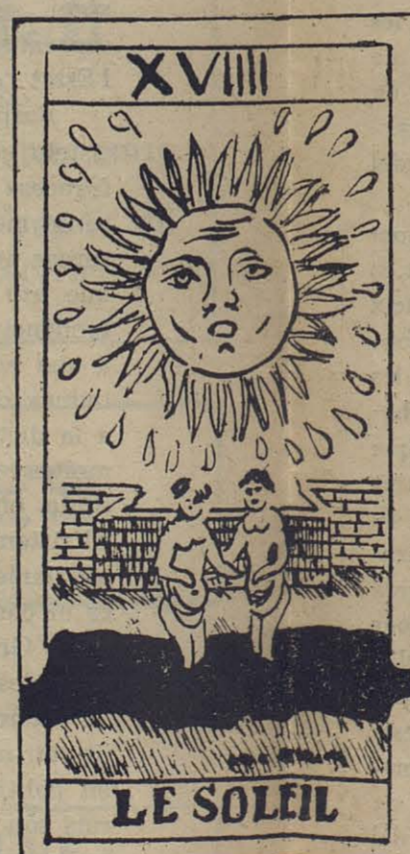
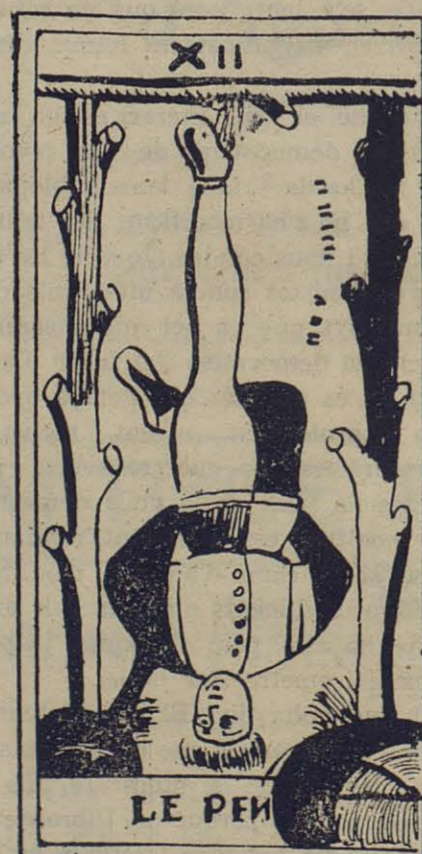
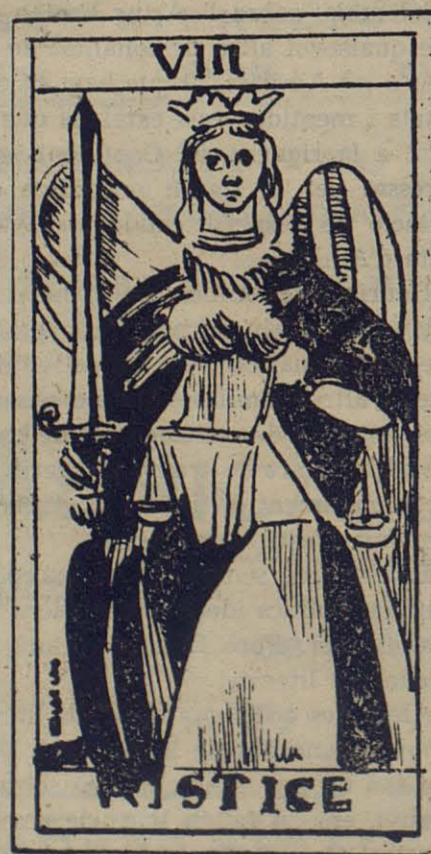
El més gran enemic dels fabricants de cartes és la creència de que fan cartes marcades, i això és absolutament fals, perquè no ho fan de cap manera ni en cap cas. I encara que es sentissin inclinats a fabricar-les, els costaria més de fer els dibuixos i clixés especials, del que mai les vendes no podrien reportar-los. Les cartes marcades que usen els jugadors d'aventatge són preparades a mà per ells mateixos o per llurs còmplices.

Es de notar que malgrat l'abundància de diners que hi ha a l'època actual i el terrible augment que ha sofert l'ús de les cartes, ja no es jugà com abans s'acostumava. Ja no hi han batalles de gegants, com aquells que a Xicago jugaven amb pous de poker de cinquanta mil a dos cents mil dòlars, amb un milió de dòlars en fitxes damunt de la taula.

Actualment, les cartes són la diversió favorita dels soldats, però això no significa que s'usin solament per a apostar diners a l'atzar.

Es juga probablement més al solitari i a la brisca, sense creuar diners, que no al poker ni a qualsevol altre joc en què es facin apostes.

(J. F. i J. M. Trad.).

Amb aquestes quatre cartes, teníeu l'"atout" i ja havíeu guanyat. Amb petites variacions aquest joc encara es juga a França i Itàlia.

EL MON ESTA I HA ESTAT sempre ple de simbolismes; més o menys purs o tan sols adequats. Els uns amb simples paraules i altres amb actes precisos, volen donar una idealització de l'estat d'ànim que impera en un moment donat o la realitat d'una cosa tangible, però tots ells guarden una certa coordinació amb el fet principal que pretenen representar. La gràcia, però, és que el símbol, a més d'adequat, sigui també ponderat, ja que l'exageració de la imatge en un fet banal en comptes de perpetuar-lo assenyala el seu ridícol, potser per donar raó a la vella dita de que de la sublimitat a la ridíclesa hi ha tan sols un pas.

Els antics romans, per a representar la possessió d'un terreny, després d'haver efectuat els tràmits més racionals, anaven al lloc on tenien de fer acte de possessió, agafaven un grapat de terra i l'esventaven als quatre vents; amb aquest simbolisme demostraven no tan sols la plena possessió, sinó el dret d'usar i abusar (*jus utendi et abutendi*) que caracteritzava l'antiga propietat. Avui la nova concepció del dret implica solament el d'usar, no el d'abusar; no en va en el transcurs del temps, s'ha treballat tant i tant s'ha escrit i batallat per abolir el domini absolut.

Més tard, a l'època mitgeval, totes les pendències personals es dirimien amb els desafiaments a mà armada, en la major part dels quals un dels contendents perdia la vida. Però això es veu que era massa real i va buscar-se un simbolisme i ja sabem que al segle passat i molt al començament del nostre, aquesta mena de lluites quedaven totes "a primera sang", és dir, amb una simple i vulgar rascada o altra lesió de caràcter secundari; els contendents, després d'una aparatosa preparació, se'n tornaven cap a casa i amb unes creus de tafetà quedava esborrada tota la injúria que abans hagués quedat solventada definitivament per l'enterrament.

En el ram polític, tots sabem la quantitat de bufetades "simbòliques" que en els passadissos de les Cambres i en el mateix hemicicle s'obsequiaven els seus components, uns pares de la pàtria, la major part vells ja decrepits, sense gran perjudici del físic, però que espiritualment els encoratjaven a seguir lluitant en honor i glòria del partit en el qual militaven i sobretot com esquer per a la propera campanya electoral.

Quan el nostre mai prou plorat "Avi" Macià, el 14 d'abril del 1931, proclamà la República a la llavors Plaça de Sant Jaume, tot coratjós s'endinsà a la Diputació Provincial. A la Presidència hi havia el senyor Maluquer i Viladot, que dit sigui de passada, era un dels pocs monàrquics que he conegut honorat a carta cabal i aimant de Catalunya, a la seva manera, és clar, i en requerir-lo perquè li lliurés el càrrec s'hi negà rodonament dient que sols a la violència se'n desprendria. Llavors Macià li posà la mà damunt l'espatlla i li va dir: "En teniu prou?"; a aquell simbolisme, el senyor Maluquer respongué tan sols: "Sí", cedint-li el lloc i retirant-se tot seguit amb dignitat. Després d'aquest acte fou quan Francesc Macià sortí al balcó del que després havia d'ésser Palau de la Generalitat de Catalunya i amb la joia de tot un poble va proclamar la República Catalana.

Un exemple del que dèiem en començar sobre l'equanimitat que deu imperar en la realització dels actes simbòlics, ens la donà aquell mateix dia el nostre President Màrtir Lluís Companys. Una vegada proclamada la República s'assabentà que havia assaltat el Govern Civil la "xurma" radical comandada per l'Emiliano Iglesias (personatge de trista recordança) i que pretenia des d'aquell lloc fer-se amo de la situació. Davant la categoria moral dels promotors no hi va-

Les bufetades simbòliques

Per JOSEP TORRE DE MER

lien simbolismes i així ho cregué Companys quan, pistola en mà, junt amb uns quants amics, els foragità d'aquell casal, sense poder, però, impedir que durant la breu estada d'aquells "lerruixeros" desaparegués tot el què hi havia d'algun valor.

Podriem seguir citant un sens fi de simbolismes més o menys adients, des de l'estreta de mà que finalitza totes les transaccions comercials fetes a les fires i mercats de la nostra terra i que les hi dona un caràcter de pacte escrit, passant pels ramells de flors i encaixades dels esportius abans de començar un partit que moltes vegades acaba a clatellades, fins el petó simbòlic que clou tota cerimònia matrimonial entre tots els que acaben d'esdevenir nous familiars, però això ens desviaria de la finalitat que em porta a recordar tots aquests simbolismes.

En tots ells s'hi veu enginy, noblesa i sobretot una pretesa finalitat pràctica. Totes aquestes qualitats, però, desapareixen quan els que aspiren a reproduir-los s'obliden de qui són i sobretot de la manca de personalitat per a protagonitzar-los. Una bufetada donada a un contendent en mig d'una acalorada disputa, és comprensible; també ho és si, a sang freda, hom li vol donar aquell caràcter simbòlic que venim rememorant, però si abans hom vol abusar d'un predomini aliè al concepte fonamental i si després de l'acte hom es creu aureolat amb els resplandors d'una heroicitat olímpica, proclamant i inflant el fet com una vulgar comare de barri, el simbolisme desapareix per a convertir-se en un vulgar acte de matonisme.

No crec que calgui que concretament em refereixi al cas que motiva aquesta rememoració, perquè està en el pensament de tots els residents més o menys involucrats en les querelles que avui imperen en la nostra col·lectivitat i en puntualitzar-les no hi guanyariem res; però si que hi faré un comentari adequat al fet, perquè si més no serveixi d'escarment a aquells impulsius que fien més del múscle que del cervell.

En ostentar un càrrec més o menys representatiu, hom ha de tenir en compte d'obrar de manera distinta a quan es defensen interessos particulars. Si alguna cosa engrandeix les petites accions donant-les-hi aquell caràcter de simbolisme a que ens venim referint, són les virtuts dels que les realitzen. Si el nostre plorat President de Catalunya no hagués estat un home auster en tots els seus actes, la gesta que abans hem relatat hauria esdevingut ridícol, cosa que tingué molt en compte Companys en el cas de l'Emiliano. Si els antics romans no ens haguessin legat tota una estructuració legal tan acurada, aquell simbolisme de llançar la terra als quatre vents avui ens semblaria banal. Si hom vol donar una bufetada i que aquesta adquireixi un caràcter simbòlic, abans ha de fer examen de consciència i mirar-se bé a l'espill i comprovar si li està a to la gravetat que correspon a aquests actes, o en realitat li escau millor l'abillar-se amb una samarreta ratllada, i portar un mocador al coll i una punta de "caliquenyo" als llavis, com qualsevol resident habitual del districte cinquè de la nostra enyorada Barcelona.

VA DÉPERTAR-ME un agut toc de corneta —“Quinto levanta, tira de la manta...”—: la diana que, a Argelès encara, feia eixorir els nostres soldats.

En obrir els ulls vaig veure, davant meu i a la meua mateixa alçada —ço és, arran de la mar— una rodona de color carabaça, de ben bé un metre de diàmetre. Era un sol que semblava artificial, i que, si bé tenia calor, mancava de claror, i, sobretot, d'escalfor, en aquella freda matinalada de febrer.

Planava sobre la platja una espessa bruma, barreja de boirina i d'una mena de pols bruta, del color de l'arena. No deixava veure gran cosa, encara. I, tanmateix, hom endevinava que tot un món s'anava posant en moviment, com sorgit de dintre de la terra. Se sentien, cada vegada més denses, innumbrables passes, encara que esmorteïdes. Feia l'efecte d'una multitud que caminés de puntetes. Aquest soroll poruc contrastava amb les veus, paulatinament més segures, dels que havien vençut el pesombre de la nit.

Vaig anar deixondint-me. Si l'haver —malgrat tot— dormit, o la necessitat, o la curiositat per l'avenir insegur, no m'haguessin obligat a alçar, el fred m'hauria cominat a fer-ho. Feia segurament molta estona que els meus companys d'"allotjament" no havien revifat el foc, i la rosada, realment, penetrava fins els ossos. Estava completament entumit.

Així, doncs, vaig aixecar-me. Aquell dia no calia que fes cap més operació per a trobar-me, instantàniament, en situació. Ja estava calçat, vestit i abrigat. I —haig de confessar-ho francament— no hauria fet cap pas, en aquells moments, per a rentar-me la cara. Necessitava més aviat posar-me en moviment, caminar, córrer, entrar en reacció.

Vaig acomiadar-me dels meus companys de nit. Vaig voler donar-los les gràcies. Un d'ells va contestar-me: —“Estàs carregat de romansos! I mira: si em vols creure a mi —jo ja fa una setmana que estic aquí—, tot el que puguis agafar no intentis demanar-ho; i menys esperis que t'ho donguin...” Em vaig posar a caminar tot meditant aquelles paraules, que constituïen per a mi un veritable etzucac, una completa inversió dels termes en què estava acostumat a plantejar i a resoldre les qüestions; i hauria de fer un esforç considerable per a adaptar-me a aquest nou ordre de coses.

La tramuntana —el vent terrible de les platges, que molt aviat esdevindria una de les obsessions, un dels mals dels habitants dels camps de concentració— aquell dia va alçar-se de bon matí. Ràpidament va convertir en flocs espantats, fugissers, voleiadissos, la tupida massa de boira. Primer va ferir-la, va tallar-la i l'anà destriant; semblava que amb unes mans enormes anés amassant-la; li donà les formes més variades i estranyes; i, finalment, se l'emportà, a gran velocitat, com una cavalcada de fantasmes folls o embriagats, que aviat va perdre's de vista.

I encara, per sort, com satisfet de la seva gesta, el vent s'aturà; s'adormí damunt de la platja. I el sol, que ja començava a estar alt, deixà sentir la seva carícia. Com l'anterior, tindriem també un bon dia.

Jò estava situat en un extrem del camp d'Argelès. Dies més tard, en aquell mateix indret hi hauria l'entrada del camp, però llavors no era, encara, més que el començament. Per l'altre costat, pel cantó de llevant, s'allargava, en una extensió considerable, totalment imprevista.

Quin espectacle més insospitat! A qui, en obrir els ulls, s'hi trobava sobtadament, i que, en la seva vida anterior, no havia conegut altra cosa que una petita part de l'Europa occidental, li produïa un efecte de cosa tan exòtica com si,

Ruta d'exili

Primer cop d'ull al caos

Per JOAN MANRESA

de cop, s'hagués traslladat a un continent llunyà, quelcom semblant a la impressió que li causaria trobar-se en una mena de colossal mercat oriental a l'aire lliure. No hi havia, és clar, el clàssic encisador de serps, ni els fabricants ambulants de terrisa, ni l'exposició de burdes teles de colors estridents. Però dominaven, fins allí on arribava l'esguard, les "construccions", tan lleugeres que semblava mentida que haguessin pogut resistir la ventada, fetes la majoria a base d'alguns llistons, de canyes, llençols o flaçades. Semblaven, més que lloc d'aixopluc i dormitori d'èssers humans, míseres parades d'un firal bengalí. Hi destacaven, només, algunes tendes de campanya portades pels soldats, i diverses barraques de fusta, de les barraques que, posteriorment, serien l'habitació més consistent, però tal vegada més trista, dels habitants dels camps.

La gentada era un altre espectacle. S'havia reunit allí tota l'heterogènia barreja d'abillaments que, menys acumulada, ja havíem contemplat durant tota la retirada. Cridava particularment l'atenció l'home civil —advocat, comerciant o funcionari—, vestit amb tota correcció, al costat dels mossos d'esquadra, dels guàrdies d'assalt, dels qui s'havien equipat d'excursionistes, o dels soldats, que, a causa del temps llarg que ja portaven al front i a les trinxeres, eren els únics que semblava que no desentonaven en aquell ambient de campanya.

Molts es dedicaven a voltar per la platja, en cerca de les coses més inversemblants, però que en aquella oportunitat podien ésser-los útils. Tot podia servir, per a fer, refer o reforçar les xavoles. En un costat on el camp limitava amb uns canyars, molts refugiats es lliuraven a la tasca de tallar les canyes i emportar-se-les cap a l'interior del camp. Em recordaven els rengles de formigues que hom veu, sovint, carregades amb simples bocinets de palla o amb partícules de tota mena de matèries indefinides. No duien, és clar, menjar.

La característica principal, tanmateix, era la manca d'ordre. Llevat d'algunes poques excepcions, no es veia enlloc el més petit vestigi d'organització. En realitat, tenia raó el refugiat que m'havia aconsellat anteriorment: cadascú havia de resoldre les seves qüestions, fos con fos. Els guàrdies mòbils hi eren, simplement, per a vigilar, i, molt sovint, per a procedir arbitràriament i sense saber què feien ni què havien de fer. Però d'organització no se'n veia enlloc.

I, malgrat tot, d'una manera diriem intuïtiva, els mateixos refugiats anaven preparant les bases de la seva futura forma de vida. Si allí la vida de família, nucli primor-

dial de la vida social, no tenia possibilitats, en canvi, hom tractava d'agrupar-se per afinitats. De bell antuvi ja vaig veure, en un quadrilàter format per filferades, els xicots de les forces d'Ordre Públic, guàrdies i agents de la Generalitat. Un dels quefers més importants era la recerca dels amics. Hom recorria d'un extrem a l'altre del camp, mirant o preguntant fins que trobava algun conegut. Alguns portaven un rètol penjat davant del pit, amb els noms d'aquells a qui cercaven. Jo vaig pensar que això —trobar algun amic o conegut— era el que havia de fer primer.

Aviat vaig tenir sort. No havia caminat gaire quan, simultàniament, ens vegérem amb l'amic M. A. La seva aparició en aquell lloc va fer-me, de moment, certa gràcia. Lluïa, al trauc de la solapa, la seva insígnia de regidor barceloní. Anava vestit amb tot detall, des dels botins blancs damunt de les sabetes fins l'abric i el barret. Em va fer l'efecte que s'havia equivocat, i que s'havia dirigit allí en lloc d'anar, com tenia per costum, al seu despatx de la Via Laietana. És veritat que, contemplat més detalladament, anava quelcom rebregat, empolsat i sense afaitar.

Va quedar resolt, immediatament, el meu problema més immediat. M'explicà que tenien una xavola, regia en comparació amb la majoria. S'havien apropiat de dues planxes de zinc ondulat, d'una pila que hi havia preparades per a les futures construccions del camp, i que, malgrat la vigilància, havien desaparegut ràpidament. Amb aquelles dues planxes, uns troncs i unes cordes, havien construït un aixopluc regularment confortable, el qual, si bé calia entrar-hi agenollat, resultava arrecerat i, degudament orientat, salvava bastant del vent que, generalment, era inaguantable. L'ocupaven sis persones: ell, el seu fill, dos minyons que, amb el darrer, procedien del front, i dos altres amics. I, segons em digué, un de més no hi faria cap nosa, al contrari. Tenien mantes per a tots, i, fet i fet, l'estar una mica més estrets encara ens afavoriria, perquè tindriem menys fred.

L'amic M. A. estava indignat. Feia tres dies que havia arribat a Argelès i semblava que ja no podia aguantar-ho més. "És indigne —em deia—, tot això. Ni l'esperit més pessimista no podia suposar que ens donarien un tracte tan ingràt i que ens tindrien en un abandonament com aquest. Si haguéssim caigut a les mans dels alemanys, potser ens haurien afusellat o ens haurien lliurat immediatament a Franco. Però encara que fos d'una manera mecànica, automàtica, com fan ells totes les coses, sempre és possible també que, amb una certa rapidesa, haguessin instal·lat una sèrie de cuines de l'exèrcit i haguessin repartit encara que fos algun plat d'aigua calenta. Mitjans, ací no els en manquen. Només amb els nostres vehicles tenen completament resolt el problema dels transports. Disposen de grans quantitats de camions. No hi ha cap militar, de suboficial en amunt, que no hagi requisat el "seu" automòbil —aviat us en podreu donar compte—. I ja veureu que ací no es fa res. Naturalment, ells no tenen la brutalitat organitzada del alemanys. Però hi ha una absoluta mala voluntat; i molta hipocresia. No ens agafen i ens porten violentament a la frontera, però fan tot el possible perquè ens aburrim i els deixem tranquils. És veritat que els hem ocasionat un mal de cap amb la nostra arribada. Però vós sabeu, i ningú de nosaltres no en dubta, el que hauríem fet si el fenomen s'hagués produït a la inversa: el nostre poble, en pes, els hauria ajudat, i s'haurien obertes les portes per a acollir-los. Quant al que ací passa, ja ho veureu aviat. Entre ahir i abans d'ahir, en el nostre camp, s'han fet llistes set o vuit vegades, sembla que per

a repartir algun aliment o "ranxo", però fins ara no s'ha vist res. Nosaltres ens hem pogut anar mantenint gràcies a que portàvem alguna cosa, però ara ja hem arribat al cap d'avall del sac...". En aquests i altres termes semblants anava enumerant la seva llista de queixes, que jo ja començava a considerar ben justes. Amb tot això, anàrem cap a la xavola —que ara ja podia dir "nostra"—. I a fe que hi arribàrem a temps. Si tardem una mica més ja no l'hauríem trobada, almenys en el lloc que fins aleshores havia ocupat, i la feina hauria estat nostra per a retrobar-la, el mateix que als altres companys, en aquella immensitat.

Les autoritats franceses havien decidit fer recular el camp uns pocs centenars de metres, i amb el conegut i antipàtic "allez!", sense fixar termini de cap mena, sense donar temps gairebé per a recollir les coses, empenyent materialment la gent, anaven avençant en línia tancada, sense permetre que cap refugiats restés endarrera. Vàrem haver, entre tots plegats, de batre un veritable "rècord" de llestesa, per a, sobre la marxa, desenterrar els troncs, les planxes de zinc, deslligar les cordes, recollir-ho tot i emportar-nos-ho. Gràcies a aquest incident, entre el temps que perdérem amb el trasllat, en cercar un nou indret més o menys convenient i en instal·lar-nos altra vegada, no ens adonàrem que havia passat l'hora que, normalment, hauríem dinat.

Restàrem, després, en repòs. Però no va durar gaire. Oïrem una cridòria formidable. Sortírem per a averiguar de què es tractava, i vàrem veure que tothom corria en la mateixa direcció. Què passava? Els crits, per sí sols, varen dir-nos-ho: "el pal, el pal, arriba el pal!". Seguirem, naturalment, la gentada. Hi havia una confusió extraordinària. Ningú no sabia res, ningú no donava instruccions. Els mateixos refugiats s'ho feien tot. Algú havia fet córrer la veu de que venien, per la carretera, uns camions carregats de

Mar i cel

**DIPÒSIT I VENDA
DE MARISC I PEIX
FRESC**

ESPECIALITAT EN LLAGOSTES

Del mar a la taula!

MERCAT MODEL de PROVIDÈNCIA
LOCAL 23
TELEFON 490031-ANEXE 23

Publicitat

pa. Es va insinuar la conveniència de fer cues. Immediatament se'n formaren unes quantes, i en una d'elles vàrem prendre lloc preferent. D'aquesta manera, amb el dubte, esperàrem més de dues hores.

A l'últim arribà el pa. Entraren tres camions, completament curulls de la beneïda menja. Restaren uns moments aturats en un espai lliure. Hi hagué uns moments d'espera i de quietud. Fins que, de les cues, en sortí un jove, el qual, ràpid com una sageta, s'acostà a un dels camions, s'hi enfilà i prengué un pa. Com si la multitud esperés aquell acte, instantàniament es desferen les cues. Hi restàrem, només, uns quants indecisos. La gent es llençà a l'assat dels camions. Bentost uns quants s'hi enfilaren, i els pans començaren a voleiar i a ser disputats pels qui els esperaven, entre cops, empentes i paraules gruixudes.

Llavors es perfilà una greu amenaça. Avençaren, envers la multitud, molts guàrdies mòbils i soldats senegalesos, amb la baioneta al fusell. Tot feia preveure una topada seriosa. Per sort, l'oficial que els comandava va repensar-se a temps. Els donà ordre d'aturar-se. Tingueren un canvi d'impressions i retrocediren. I, ben aviat, la presència dels nostres guàrdies d'assalt a cavall ens donà la idea de la solució que havien trobat: Volgueren que, entre nosaltres, ens féim la llei. Però no serví de res. Produïen una deplorable impressió els pobres guàrdies, desarmats, movent-se dificultosament entre mig de la generació afromada, que, com un mar esvalotat, portava els guàrdies i els cavalls a la deriva.

Per fi s'acabà el pa. I no cal dir que el repartiment no fou gens equitatiu, ja que, si alguns n'havien aconseguit dos o tres, molts altres no el tastarien.

Ens en tornàrem, cap cots, envers la nostra xavola. Estàvem ben decebuts. Però aquell dia, tanmateix, encara

menjariem! Al cap d'una estona, un dels minyons, company de xavola, que feia ja hores que havia desaparegut, va comparèixer sigilosament. Es posà el dit davant dels llavis, i, sense dir res, s'alçà el "tabardo", sota del qual portava, amagats, tres pans. I, tot deixant-los a terra, ens digué: "Vosaltres aneu fent cues! Jo, mentrestant, m'he escorregut entre les filferades, he esperat el moment oportú, i, aprofitant un descuit dels guardians... Ací ho teniu!".

Ens vàrem asseure tots plegats, amb les cames creuades, i posàrem en mig els tres pans. L'escena m'impresionà, com si es tractés d'un rite solemniat. Perquè aquell pa era tot un símbol; no era el nostre pa de cada dia, que tanques vegades es converteix en rosegons; era l'únic aliment, i representava tots els altres. Vaig estar temptat de demanar al company que, amb el ganivet a la mà, es disposava a repartir-lo, que abans hi fes una creu, com ho havia vist fer sempre a l'àvia i a la mare. I, segurament per totes aquestes raons, em vingué a la memòria, mentre acariciava l'ampla llesca que m'havia correspost, l'Oració del Pa, d'Eça de Queiroz. Anava a recitar-la als meus amics. Però, per tal que no em tinguessin per massa sentimental, vaig començar a efectuar-ho mentalment:

Amb quants grans de blat un pa es deu fer?

Deu mil, potser?

Deu mil ànimes, calvaris i agonies.

tots els dies,

per a insuflar d'alè l'ànima impura.

d'una sola criatura...

Al defora, la fosca i el silenci començaven a estendre's per la platja. I arribava fins a nosaltres, més perceptible que abans, l'eterna remor de les onades.

PER A MOBLES FINIS,

OYONARTE

PER A INSTAL·LACIONS ARTISTIQUES,

OYONARTE

PER A CONSTRUCCIONS DE FUSTA,

OYONARTE

MIQUEL OYONARTE

GIRARDI, 1435 — TELEFON, 47685
SANTIAGO

CASIMIRS ANGLESES
I NACIONALS

"L' EXIT"

DE JAUME FERRAN

TRAJOS A MIDA PER A SENYORES I
SENYORS

PORTI'NS EL GÈNERE I LI FAREM UN
VESTIT AL SEU GUST

BANDERA, 770

TELEFON, 81426

CONTRA LA CASPA I LA CAIGUDA DEL CABELL

P I L O L I N A

DE TORT GERMANS

AV. B. O'HIGGINS, 1751

TELEFON, 63054

DEMANEU - LA A TOTES LES FARMACIES DE XILE

Senyors Directors:

Particularment, cadascun dels sotasignats hem rebut, amb data 26 de gener darrer, la vostra lletra certificada per la qual ens assabenteu que, fonamentant-vos en els articles 23 i 25 del Reglament, heu acordat, per unanimitat dels reunits, la suspensió indefinida dels nostres drets de socis del Centre Català com a "responsables de la publicació denominada "L'EMIGRANT", en la qual tracta de denigrar-se el President del Centre i el Consell Directiu i les campanyes de la qual publicació són contràries a la pau i harmonia que ha de senyorejar entre els socis".

Considerem el vostre acord esmentat com una nova prova —i ben eloqüent— de l'arbitrarietat que impera en el Centre Català des de que n'exerciu la direcció; ens podriem doncs estalviar la resposta.

Tanmateix, l'estimació que sentim pel Centre Català i pel seu prestigi i el respecte que ens mereixen els nostres dignes consocis, ens mouen a adreçar-vos i a fer públiques les següents manifestacions:

Primer: De tot l'articulat del Reglament intern del Centre que es refereix a possibles faltes dels socis, subjectes a la sanció del Directori, es desprèn —i és lògic— que hom al·ludeix a actes comesos pels socis dintre de l'estatge social. Tan sols fets molt greus i de caràcter estrictament personal, podrien justificar una sanció a un soci per actes de la seva vida exterior al Centre. No és el nostre ni el primer ni el segon cas.

Segon: La condició de socis del Centre Català no pot fer-nos perdre la nostra qualitat d'homes lliures. Si fa nou anys, junts amb els altres catalans, enfrontàrem el feixisme; si fa sis anys, davant del seu momentani triomf, sortírem de Catalunya per a garantir el nostre dret individual a la llibertat, no ho fèiem evidentment, perquè a Xile, tinguem de silenciar unes actuacions que considerem inadmissibles i que perjudiquen el bon nom de la nostra col·lectivitat.

Tercer: Acceptem tota la responsabilitat que ens correspon per la publicació de L'EMIGRANT. No admetem, però, que hom digui que tractem de denigrar el President del Centre i el Consell Directiu. A la nostra revista ens hem limitat a exposar uns fets públics en els quals ha intervingut el President del Centre i els quals ens avergonyeixen. Els hem exposat, i hem lamentat, pel prestigi de la nostra Entitat, que el senyor Josep Salamó, després d'aquests fets, seguís encara en la presidència del Centre. I hem lamentat que el Directori es solidaritzés amb l'actitud del senyor Salamó.

Quart: Si hom creu que exposar uns fets en els quals ha intervingut una persona és denigrar-la, és que considera que els fets que se li atribueixen són denigrants en sí mateixos. El Directori, doncs, en afirmar que tractem de denigrar el President del Centre, ve a coincidir amb la nostra apreciació de que els fets en què ha intervingut el senyor Salamó són denigrants.

Cinquè: Avalen l'exactitud dels fets que hem denunciat, d'una manera col·lectiva tot el poble de San Antonio, que n'ha estat testimoni, i particularment, entre molts altres, el senyor Gabriel González Videla, gràcies a la intervenció del qual ha estat evitat l'aspecte més greu d'aquest afer, l'expulsió de Xile del senyor Josep Valls i Figuerola; el President del Centro Republicano Espanyol de San Antonio, senyor Ceferino Cendoya (membre del Partit Nacionalista Basc), i el Jutge de San Antonio que després de cinc dies d'incomu-

Lletra oberta

AL DIRECTORI DEL CENTRE CATALA

nicació del senyor Valls i dels seus companys, i després d'haver fet a consciència la investigació criminal, posà els pescadors en llibertat absoluta i sense fiança.

Sisè: No som nosaltres els que hem portat aquest afer al Centre Català, malgrat que des del primer moment ens semblà vergonyosa l'actuació del senyor Salamó, que no sabia o no volia veure que la seva irregular conducta en aquest afer havia de posar en entredit forçosament, atès el seu càrrec, la nostra col·lectivitat. Els fets de San Antonio ja havien ocorregut quan aparegué el primer número de "L'EMIGRANT"; nosaltres no ens hi referirem, però, amb sorpresa, ens assabentàrem que el diari "La Opinión" rebia la protesta oficial del Centre Català per la informació que havia publicat sobre aquells fets (informació en la que no es parlava per res ni del Centre Català ni dels catalans, en general, sinó tan sols de la raó comercial Salamó Germans), i més tard el senyor Antoni Blàvia, secretari de l'Agrupació Patriòtica Catalana visitava el senyor Rossetti per a expressar-li també oficialment la protesta de la col·lectivitat catalana. La intervenció del senyor Salamó en els fets de San Antonio era recolzada, doncs, oficialment utilitzant el prestigi de la nostra col·lectivitat.

Setè: Fou aleshores quan fou presentada al Centre Català la proposta de soci del senyor Josep Valls i Figuerola, en el legítim desig de defensar el seu nom dintre de la col·lectivitat catalana, ja que aquesta havia estat utilitzada com escambell pel seu perseguidor. El Directori del Centre, solidaritzant-se amb el senyor Josep Salamó, refusà aquella proposta. Per això nosaltres, en defensa d'aquest digníssim company, i pel veritable prestigi del Centre (que no es mantindria amb la complicitat de fets denigrants) hem denunciat la conducta del senyor Salamó, que —repetim-ho— pel que algú equivocadament considera— no té res a veure, en aquest cas, amb els seus afers privats.

Vuitè: El procediment adoptat pel Directori del Centre de sancionar uns socis amb la suspensió dels seus drets amb la pretensió d'acallar així les censures que se li adrecen és excessivament còmode i es qualifica per sí sol i sobretot, davant de la proximitat d'una Assemblea, no demostra altra cosa que la por de que les coses les vegin massa clares els altres socis. La suspensió del dret a la crítica no té més que un nom: dictadura.

Novè: Si cap Directori del Centre no podria noblement sancionar uns socis que actuessin com ho hem fet nosaltres, censurant-lo d'una manera pública i oberta, amb molta menys raó encara no ho pot fer aquest Directori, ni emparar-se amb la farisaica apreciació de que les nostres campanyes "són contràries a la pau i harmonia que ha de senyorejar entre els socis". Tothom sap la plena identificació de l'actual Directori amb l'"Agrupació Patriòtica Catalana" i tothom,

ENTRE ELS records de la nostra infantesa, n'hi ha un que destaca sobre els altres, ja que era un gran joc per a tots els estudiants; i, quasi diàriament, era visitat per ells... i per elles; era per a tots nosaltres el Déu de l'Amor, era... el "Nano" del carrer d'en Llop.

Són molts els casaments que, a la nostra terra, es deuen als "miracles d'amor" d'aquest monumental "Nano", el qual, des de fa cent anys, posa al cor de la joventut valenciana els grans de pebre necessaris per a que l'amor esclati.

Estudiants, modistes, empleats... tothom passa la mà per darrera el "Nano", i ell, **bona persona**, els concedeix la gràcia; per a obtenir-la, bastava simplement que els nois li cremessin el darrera amb un llumí, fins que el llumí els arribés a cremar els dits i deixés ennegrit el trosset més delicat del rematament de l'espatlla del "Nano"; llavors, les noies que desitgen promés passaven pel carrer d'en Llop, s'acostaven al moro, i li passaven els dits pel darrera, just on estava cremat, embrutant-sel's amb el fumet del llumí.

Aquesta 'negror' ens portava la sort, i l'amor era un fet!

I era cosa natural que els noviatges sortissin, car allí es congregava la jovenalla feliç i riallera, i entre bromes i carantonyes, volava la confiança i regnava una inti-

entre els catalans de Xile, i sobretot entre els socis del Centre Català recorda les campanyes violentes mantingudes per l'Agrupació Patriòtica Catalana contra tots els anteriors Directors del Centre en els darrers anys, i contra els altres organismes polítics catalans, a través de les seves Memòries i Missatges, de la seva publicació oficial "Senyera", del seu òrgan oficiós "Noticiari Català" i de "L'Hora Catalana de Ràdio, institució que —pel seu origen, per la seva finalitat i pel seu públic— mai hauria hagut d'ésser posada al servei d'una tendència; tothom recorda aquell fastigós pamflet, sense signatura, que amb el títol de "Fent memòria dels fets ocorreguts en el darrer any a la colònia i de les actuacions del Director del Centre Català", fou repartit abans de l'Assemblea del mes de març de l'any passat, i que encara que, a darrera hora, fou amagada la seva veritable paternitat, era de domini públic que fou redactat pels homes de l'Agrupació Patriòtica Catalana i precisament a la botiga dels senyors Salamó; i tothom coneix també les campanyes de boicot als actes del Centre, de retirada dels anuncis a la revista "Germanor", i en general les visites fetes a molts socis per a desacreditar els anteriors Directors, portades a terme pels elements afectes a l'Agrupació Patriòtica Catalana. Malgrat tot això, que veritablement impedia la pau i harmonia entre els socis, aquells senyors mai no foren sancionats.

Entenem que amb els punts que hem exposat oferim als nostres consocis alguns dels més fonamentals elements de judici, sobre l'arbitrarietat que representa la nostra suspensió.

Santiago de Xile, febrer del 1945.

Lluís Bru — Josep Maria Casasses — Carles Duran
— Joan Manresa — Raimond Mas — Josep Maria Xicota.

Flors valencianes

El "Nano" del carrer d'en Llop

Per JOAN MONTANYANA

Al meu condeixeble i bon amic Rafael Raga i Garcia, a qui el destí em fa retrobar després de trenta anys. Cordialment.

mitat entre ells i elles, que donava pas als iniciaments del festeig.

Segons resa la tradició, el "Nano" del carrer d'en Llop es deia Ben Caduf i era dels grans senyors de la València moresca, cosí del rei Tamin, que fou vençut pel Cid Campeador en la conquesta de la ciutat. Ben Caduf, moro de gran talla, ben plantat i altaner, vivia amb els seus esclaus i amb les seves dones en el seu palau, junt al llac de l'Albufera, entre la verdor dels grans i milenaris pins que uneixen el llac al mar Mediterrani. El moro, al qual no el satisfieia el viure en pau, i que estava molt amargat per la derrota que el cristians havien infligit als seus en apoderar-se de la ciutat de València, dels béns o de les sumptuoses hortes per ells tan volgudes, reuní una gran quantitat de moros que li eren adictes, d'esclaus i fugitius, i emprengué una guerra contra el Campeador. Ben Caduf fou vençut i les seves forces arrassades, però ell fugí i s'amagà en el més intrincat del llac, on la selva creixia espessa i era poblada per animals malignes i bous salvatges; amb una petita partida de moros esclaus atacava el cristians que s'aventuraven pel passeig que anava de València al mar, fins que el Cid, cansat d'aquelles malifetes, envià emissaris per a citar-lo al seu palau.

Ben Caduf acudí a la reunió vestit amb ses millors gales. Pensava fer cara al Campeador, mentir-li sobre la gran quantitat de guerrers i d'esclaus que encara deia tenir, per a treure-li gran partit i poder obtenir conreu i vida plàcida en el que li restés de vida.

En entrar al palau del Cid sortia d'ell la dona d'en Miquel d'en Llop, dona de gran bellesa i d'altiu posat. El moro cedí el pas a la dama, no sense clavar-li els seus ulls negres, encesos de foc; la cristiana sentí clavar-se en son cos la forta mirada del moro, d'aquell moro ben plantat i altiu.

En presència del Campeador, i ple son record de la visió de la cristiana, parlà mansament, prometent desfer les seves bandes si se li permetia viure a la ciutat en qualitat d'amic i se li assignava una petita renda i algunes

TECHO ACANALADO

VENCEDOR

(M. R. Año 1935)

FONTOVA i FONT LTDA.

Fabricantes

Calle Los Minerales 137 (ex-Costa) — Negrete

Correo 17 — Teléfono 60141

CONCHALI

Restaurant del Centre Català

Huérfanos, 1111 — Telèfon 86853

Atès per CARLES MOLLO

Cuina netament a la Catalana
Vins i licors de Primera Qualitat.

ESPECIALITAT EN BANQUETS

"El Negro y el Globo"

DE PEDRALS I CIA.

CASA FUNDADA L'ANY 1882.

ROBA CONFECCIONADA DE TOTA MENA

SASTRERIA — CAMISERIA

Yungay, 2946 — Valparaiso — Telèf. 2534

FONT DE SODA

PASTISSERIA

CHILE

IRARRAZAVAL 2897 - TELEFON 43389

(davant del Teatre Hollywood)

Ambient distingit. — Atenció acurada.

RESTAURANT VALPARAISO
General Mackenna, 1114 — Telèfon, 81111

Atès pel seu propietari

JOSEP PANICELLO

MENJADORS RESERVATS PER A FAMILIES

ATENCIO

CAMISERIES!

PER A MITJONS, ESTADIO
PER A SOQUETS, OLIMPICO

Les millors qualitats - No destenyeixen - Colors solids

OLIVERI & MATHIESEN LTDA.

FABRICANTS

SAN ISIDRO, 1525

TELEFON, 53831

terres; el Cid li atorgà perdó i li estipulà uns béns.

El moro tornà a la ciutat i establí sa casa davant del palau d'en Llop, acatant totes les disposicions dels cristians, ell, que sempre havia estat rebel.

I el temps passà.

Un dia, però, en tornar en Miquel d'en Llop dels camps de batalla on lliurava combats plens de glòria, que li prenien quasi tot son temps, un dels seus esclaus moros se li apropà i pronuncià a l'orella del guerrer algunes paraules en veu baixa; el d'en Llop tressallí i preguntà a l'esclau si d'altres coneixien sa desgràcia. El negre li digué que solament ell n'era coneixedor, car era l'home de confiança de Ben Caduf i el rebedor de ses dàdives.

En Llop, fent honor al seu nom, tragué l'espasa i partí en dos el negre. I picant d'esperons el cavall s'allunyà de València, perquè ningú no es donés compte de sa presència aquell dia.

Quan fou arribada la nit, en Llop entrà quietament a la ciutat, i es situà just al costat de la baixa finestra per la qual, a aquelles altes hores de la nit, havia de sortir Ben Caduf; pocs minuts després apareixia el moro per la finestra del palau, i requerit que fou per en Llop, tractà de fugir, però fou aconseguit pel cristià, que li clavà l'espasa per l'espatlla, i l'incrustà fortament contra el mur de la casa del moro, front a front de la maleïda finestra, encobridora porta dels pecaminosos amors.

Acabada que fou la vida del moro, en Llop entrà al seu palau, es dirigí a la cambra de la seva muller i li donà també la mort. Acte seguit es presentà al palau del Cid, donant-li compte de sos actes, i reclamant per a ell el càstic o la justícia que el Campeador cregués que mereixia; el Cid li donà la mà, el féu alçar, i li pregà que s'absentés algun temps en les seves terres de Catalunya, on trobaria pau i repòs ben merescut.

Per a que tothom tingués sempre a la memòria el càstic donat per en Llop a qui l'honra li ferí, el Cid féu

esculpir en pedra la figura del moro, tal com estava aleshores, vestit i clavat al mur per la pesada espasa.

I aquesta és, ni més ni menys, la història de Ben Caduf, dit el "Nano" del carrer d'en Llop, perquè carrer obert era, i en ell hi havia la que fou casa del moro, i sobre l'esculpida pedra, la imatge de Ben Caduf clavada d'espatlles al mur, davant del palau de l'amada, mig vestit d'una túnica que solament li cobria l'espatlla, i la cara trasmudada per l'expressió horrible del fort dolor produït pel ferro justicier.

* * *

Des de fa cents anys, l'hem conegut d'aquesta manera tots els valencians.

Quan en temps de la Dictadura entrà a València la "picola demolidora", per a canviar en una altra València la que fins llavors era tan nostra, ningú no va respectar res del que era història del poble. Pols i ripi regnaven per tot arreu, i el pobre moro...

El pobre moro fou salvat de la "picola"; un gran valencià, en Joan Baptista Carbonell, al compàs de la dolça música del tabalet i la donçaina, i sembrant el camí de foc i fum, masclets i canterelles, el trasladà a La Canyada, pintoresc poblet situat entre lleugeres muntanyes i rodejat de blaus pins —el poble laic, com en diem els valencians, ja que fal vegada era l'únic poble d'Espanya que no tenia església.—

ALEXANDRE CASAS BASTERRICA

CIRURGIA — DENTISTA

Dentista del Servei Dental de l'Hospital de "San Juan de Dios" i Dentista de la secció de Otorinolaringologia de l'Hospital de "El Salvador"

MERCED, 325 (INTERIOR)

Tota mena de treballs dentals.

Els últims tractaments i sistemes en Parodontia

Ortodoncia i Protesis.

Horas de consulta de 2,30 a 8 P. M.

Forn "La Barcelonesa"

de RAMON BELLA M.

Els seus forns a vapor donen al pa una cocció perfecta. La nostra especialitat són els xocosos, el pa de llet i el de motlle.

REPARTIM UNICAMENT A PARTICULARS

Avinguda Condell, 1654

Telèfon, 40568

FABRICA DE TEIXITS DE PUNT

CHILOE, 1296

TELEFON, 52626

LA FLOR DE AMERICA

DE JOAN PERIS

ESPECIALITAT EN ARTICLES D'ESPORT

VENDES AL MAJOR I DETALL

El pressupost franquista per a 1945

Ja han estat fetes públiques les xifres globals del pressupost franquista que regirà aquest any.

Per tal de presentar-lo equilibrat —el pressupost ordinari tindrà un dèficit de 20.700.000,- pessetes— s'ha confeccionat en dues categories: Ordinari i Especial. Aquesta modalitat no és nova; gairebé tots els que ha fet el govern

de Franco tenien aquest pueril "camouflage".

Tanmateix hem cregut que per fer-hi un comentari, calia donar-lo a conèixer en forma més clara i comprensible, i hem unificat les xifres de les dues categories que tendien a diferenciar-les. Heus ací, les dades:

Despeses (P. Ordinari)	Ptes.	10.565.000.000,—
(P. Especial)	id.	2.584.000.000,—
Total Despeses	Ptes.	13.149.000.000,—
Ingressos (P. Ordinari)	id.	10.544.000.000,—
Dèficit	Ptes.	2.605.000.000,—

Les despeses més importants són:

Guerra	(Ordinari)	2.087.000.000,—	
	(Especial)	1.600.000.000,—	3.687.000.000,—
Aviació	(Ordinari)	471.000.000,—	
	(Especial)	395.000.000,—	866.000.000,—
Marina	(Ordinari)	377.000.000,—	
	(Especial)	408.000.000,—	785.000.000,—
Falange	(Ordinari)	192.000.000,—
Marroc	(Ordinari)	589.000.000,—
			6.119.000.000,—
Interior	(Ordinari)	1.295.000.000,—	
	(Especial)	180.000.000,—	1.475.000.000,—
Total despeses forces armades			Ptes. 7.594.000.000,—
Obres P.	(Ordinari)	903.000.000,—	
Pensions	(id.)	375.000.000,—	
EDUCACIO	(id.)	563.000.000,—	
Justicia	(id.)	354.000.000,—	2.395.000.000,—
Altres capítols que el cable no ha especificat		1.436.000.000,—	3.831.000.000,—
Deute públic (amortització i interessos?)			1.724.000.000,—
TOTAL GENERAL DE DESPESES			Ptes. 13.149.000.000,—

Als ulls del món, Franco s'entesta en demostrar que el seu règim ha pacificat Espanya i portat la tranquil·litat i el

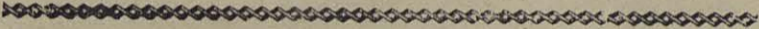
benestar tan desitjats. Aparentment sembla que així sigui; la realitat però, tots sabem que és ben contrària. Per a guar-

El senyor Primitiu Salamó té pretensions d'ésser un dirigent polític, però no té evidentment, la corda necessària per a aguantar les justes censures que se li adrecen per la seva vergonyosa persecució contra un català honorable, el senyor Josep Valls i Figuerola, és dir, pels fets de San Antonio.

Per això el tregué de pollaguera l'aparició del darrer número de "L'EMIGRANT", en el qual se'l posava en evidència davant de l'opinió catalana.

Sense encomenar-se ni a Déu ni al diable, cregué que restaria plenament vindicat si feia "una cara nova" a algú. Aquest "algú" es veu que no podia ser altre que el president de l'Agrupació Democràtica Catalana, entitat editora de "L'EMIGRANT". Per tant, atesa l'absència del senyor Lluís Bru, havia d'esbravar-se amb mi, com a vice-president de l'Entitat.

Amb una excusa banal, vingué a cercar-me a l'oficina on treballa, amb la qual el senyor Salamó manté relacions comercials. Aixecant la veu davant del meu patró, em manifestà que tan sols el respecte que devia a una altra persona que es trobava en el local, li impedia "desfer-me la cara a bufetades", i tot seguit, lliurà al meu patró un exemplar de "L'EMIGRANT", mentre afegia: "Llegiu això, perquè pugueu veure quina mena de gent teniu a la vostra oficina". Sense més paraules, abandonà l'estatge.

Però poc després, quan acabada l'etapa matinal del meu treball, em dirigia pel replà, envers l'ascensor, el senyor Salamó —que s'hi havia quedat esperant-me— se m'acostà ràpidament i adreçant-me els insults de: "covard, insidiós i jesuïta", intentà colpejar-me. L'absoluta veritat és que la dar doncs les aparences, es destina nogensmenys que el 58%!!! del pressupost a contentar les forces armades que l'apuntalen.

Contrasta aquesta disbauxa amb la xifra pressupostada per ensenyança. El capítol EDUCACIO es de 563 mil.lions de pessetes; representa el 4,30% del pressupost; i és inferior en 26 mil.lions a la xifra que es destina al capítol Marroc, i inferior també, en 12 mil.lions, a la del capítol Pensions. Eloquent, veritat?... El lema "MUERA LA INTELIGENCIA" que als inicis de la sublevació, el creti Millán Astray va llençar amb tanta estridència, segueix inspirant els postulats franquistes.

Una de les finalitats que persegueix el capítol del pressupost de despeses, Deute Públic, és la de contribuir a que la gran massa de públic es formi un bon concepte de les finances franquistes. Ignorem el montant de les Amortitzacions i la quantia dels Interessos, però coneixem la xifra global: 1.724 mil.lions de pessetes. Es crescuda, no hi ha dubte, i tothom qui sàrieja un deute és ben considerat i es fa creditor a confiança... però sorgeix un entrebanc: el Dèficit d'aquest any, —resultat dels Ingressos i les Despeses— serà de 2.605 mil.lions! No queden doncs sanejades les Finances del Govern de Franco, sinó més endeutades.

Acabarem fent una remarca interessant. Els Governos de la República confeccionaren els pressupostos dels anys 1932 - 1936 —anys de normalitat— a una mitjana de 5.000 mil.lions. El de Franco per a 1945 —al sisè any d'acabada la guerra— es de 13.000 mil.lions. Ha sofert un augment del 160%. Digui el que digui la propaganda de Franco, aquesta és una de les causes per les quals els militars es sublevaren. Fer més assequible la menjadora.

R. M.

UNS MOTS SOBRE UNA AGRESSIO

Per JOSEP MARIA CASASSES

seva mà arribà tan sols a tocar-me lleugerament la galta.

Jo vaig creure que la cosa anava de veres i que el senyor Salamó, primitiu de nom i de fets, volia "desfer-me la cara". Amb l'intent de repel·lir degudament l'agressió, vaig deixar a terra un paquet que portava; en redreçar-me, però, vaig veure que ja no es mostrava disposat a donar un segon cop.

Francament, no vaig tornar-m'hi. El gest del senyor Salamó no havia aconseguit ni tan sols irar-me; sols em produïa despreci. Per això, vaig limitar-me a dir-li que aquells insults li esqueien molt millor a ell mateix, i que per aquell camí i en aquell lloc no estava disposat a seguir-lo. I vaig deixar-lo.

* * *

L'incident és grotesc i no caldria ni parlar-ne. Però té dues característiques que no poden silenciar-se, si hom vol evitar veritablement que la llei de la selva quedi implantada en las relacions entre els catalans, a Xile.

La primera és el fet, típicament feixista, de que, amb oblit absolut de les característiques essencialment liberals del nostre poble, per les quals Catalunya ha lluitat i lluita, el senyor Primitiu Salamó, que és el president d'una entitat catalana, agredeixi de fet i premeditadament al president en funcions d'un altre agrupament català, i pretengui així esborrar, a cops i bufetades, la realitat d'uns fets que no l'afavoreixen. Remarqueu que no és un ciutadà qualsevol, sinó la persona més caracteritzada d'una entitat, que es denomina patriòtica, la que abandona els camins dels raonaments i de la controvèrsia per a retre culte a la força bruta. I afegiu-hi també que entre els dos actors d'aquest incident no hi ha ni el més lleu motiu d'ordre particular que pogués prestar-li una engruna de justificació.

I en segon terme, ens trobem en presència d'un fastigós intent de coacció per la fam. Si el senyor Salamó es considerava agraviat i per desfer el greuge no trobava altre camí que agredir-me, tenia, evidentment, altres llocs per a trobar-me més oportuns que l'oficina en la qual presto els meus serveis. L'anar-hi a provocar l'escàndol i el tan odiós com ridícol lliurament de l'exemplar de "L'EMIGRANT" al meu patró, "per a que tingui ocasió d'assabentar-se de quina mena de gent té a la seva oficina", acaben de donar el to més baix a aquest lamentable petit afer.

No dubtem que la sensatesa dels catalans ens acompanyarà en aquest judici.

* * *

A aquestes característiques de l'agressió del senyor Salamó corresponen perfectament, per retruc, els insults amb els quals pretengué tacar-me. Tortuositat jesuítica, insídia i covardia abominables!

A més, senyor Salamó, qui durant tota la nostra guerra acomplí a Catalunya amb dignitat les tasques que li confiaren les autoritats catalanes i republicanes, i sortí del territori oficial de la pàtria, el dia 9 de febrer del 1939, vestit amb l'uniforme i conjuntament amb els companys de l'organisme militar a què pertanyia, molt difícilment podria acceptar pinxesques lliçons de valentia de qui, en produir-se l'any 1936 l'atac contra Catalunya, s'apressà a fugir de la pàtria, en recerca de platges més tranquil·les.

"Expreso Universal"

PROPIETARIO: MIGUEL FAJARDO A.

TRANSPORTES EN GENERAL — MOVILIZACIONES — MUDANZAS

ENCOMIENDAS — BODEGAJES

SERVICIO RAPIDO DE EQUIPAJES

SEGURIDAD — RAPIDEZ — ECONOMIA

SANTIAGO: MORANDE, 723
FONO OFICINA, 89822
FONO ESTACION, 89008
CASILLA, 981

VALPARAISO: BLANCO, 70
FONO OFICINA, 2919
FONO ADUANA, 7917
FONO EST. BARON, 6425
CASILLA, 1786

CONSULTENOS SIN COMPROMISO

LA CASA IBERA

DE MARTINEZ I CASASUS

SAN PABLO, 1802 — TELEFON, 61345

TOT EL QUE NECESSITI PEL SEU
AUTOMOBIL

FABRICA DE MIRALLS

DE FRANCESC CUCURELLA R.

TALLERS ESPECIALS PER A PLATEJAR,
BISELAR I GRAVAR

Especialitat en miralls de fantasia i venecians

Casa fundada el 1906 — Importació directa

ARGOMEDO, 369

TELEFON, 66601

PINTURA I DECORACIO

MIQUEL GIMENO E.

MAGATZEM DE PINTURES

TALLER I OFICINES: SAN FRANCISCO, 231 — TELEFON, 83620 — SANTIAGO

PREUS ESPECIALS PER A PINTORS

NOTICIARI

UNA DECLARACIO.

L'ex-President del Centre Català senyor Exequiel Plubins, ha fet a un dels nostres redactors les següents manifestacions:

—No crec de cap manera que "L'Emigrant" contribueixi a la desunió dels catalans de Xile. Tot el contrari. Aquesta revista, serà en molt breu termini la causa determinant de la unió. No tot seguit... Manquen encara alguns números...

Si nosaltres, els "vells", no vam poder aconseguir-la malgrat els esforços i sacrificis que vam dedicar-hi, va ésser precisament perquè ens mancava una veu que acomplís la funció que porta actualment a terme la vostra revista.

Jo crec que quatre o cinc números de "L'Emigrant", seran suficients per a aclarir el panorama, marcar les eliminacions necessàries i com a conseqüència la desitjada i patriòtica unió dels catalans de Xile.

Això no vol però pas dir, que una vegada aconseguida la unió, hagueu de suspendre la revista. Al contrari. Aleshores, serà més necessària que mai, per a mantenir una bona harmonia.

UNA DECISIO DEL CENTRE REPUBLICA ESPANYOL.

EL dia 28 de gener va tenir lloc al Centre Republicà Espanyol, l'Assemblea anual reglamentària. Entre els acords que s'hi van prendre, n'hi ha un que interessa particularment els catalans:

El nomenament d'una comissió la qual estableixi un informe sobre els fets de Sant Antoni, i el finançament, cas que aquest informe dongui el resultat que hom li preveia, de la querella que seria presentada contra els germans senyors Josep i Primitiu Salamó.

CARRASCOSA HA MORT.

Ha causat una viva impressió entre tots els refugiats, la tràgica desaparició d'Antoni Carrascosa i de dos companys seus, refugiats també, Cruceiro i Martínez.

Aviat farà un mes, Carrascosa i els seus companys, van fer-se a la mar com cada dia. Per causes fins avui desco-

Simó Lecleff, el capellà al qual els catalans catòlics de Xile haurien d'escoltar, rodejat dels refugiats que van oferir-li un sopar.

negudes, la barca va volcar-se i els tres homes van ésser engolits per la mar. Fins al cap de tres dies les onades no van llençar un cos a la platja.

Per tal d'auxiliar els familiars de les víctimes, ha estat oberta una subscripció al Centre Republicà de Sant Antoni.

Tal com el lector recordarà, Carrascosa va ésser un dels detinguts amb motiu dels fets de Sant Antoni.

AGRAIMENT.

La secció espanyola de la Lliga dels Drets de l'Home ha fet pública una lletra en la qual agraeix a S. E. el President de la República de Xile i al senyor González Videla la seva intervenció en l'esclariment dels fets de Sant Antoni.

HOM HA INVOLUCRAT EL CENTRE CATALA EN UN AFER D'ESCANDOL.

Quan va aparèixer a "La Opinión" la informació relativa als germans Salamó, hom va cridar per telèfon a aqueix diari des de la Secretaria del Centre Català, i en nom del Centre, va significar-se "el gran disgust que havia causat entre tota la colònia" aquella publicació.

A "La Opinión", naturalment, no podien suposar que els germans Josep i Primitiu Salamó presidissin respectivament el Centre i l'Agrupació. Els comentaris que es van fer, els deixem a la imaginació del lector.

Per acabar d'arranjar-ho, el sempre Secretari senyor Blàvia va anar personalment al referit diari a insistir sobre l'afer.

Cap català no estarà d'acord amb que es barregi el prestigi de la nostra primera entitat en aquesta galdosa qüestió.

SITUACIO DIFICIL.

En tot aquest afer de Sant Antoni, és evident que les dues entitats catalanes més antigues de Xile, s'han trobat en una situació incòmoda. Aprofitant l'ocasió, no han mancat elements interessats en desprestigiar la nostra colònia els quals han volgut suposar una covarda passivitat per part de tots els catalans de Xile.

Preguem els nostres lectors de reaccionar vivament davant aquesta acusació. No és cert que tots els catalans han adoptat una posició culpable davant aquest afer. Vegi's sinó els números precedents de la nostra revista, i hom es convencerà fàcilment del contrari.

Possiblement tenia raó un vell resident quan afirmava que la nostra revista ha salvat del deshonor els catalans d'aquesta república. Però no ho és menys, que al costat de "L'Emigrant", hi ha no solament els seus editors i redactors, sinó també tots els nostres lectors.

PER LA PENDENT.

Amb aquest motiu, el Directori dels senyors Salamó i Muxí s'ha permès suspendre dels drets de soci del Centre el Diputat del Parlament Català senyor Lluís Bru i Jardí i els companys afectes a la publicació de la nostra revista.

El motiu ha estat el següent: "...responsables de la publicació denominada "L'Emigrant" en la qual tracta de

denigrar-se el President del Centre i el Consell Directiu".

Per aquests senyors, la immunitat parlamentària, els 185.000 vots que va obtenir el nostre amic i la democràcia, són paraules buides.

El fet té un sol precedent: Franco!

UN LERROUXISTA MES "BARBARO" QUE "JOVEN".

Pels passadissos del Centre Català, el senyor Muxí conversa amb el senyor Julió el qual li retreu la impudícia que representava l'haver suspès de soci un diputat i uns periodistes per unes informacions aparegudes a la nostra revista.

—Doncs aneu amb compte que no us hi posem a vos —diu el novell Secretari—. En tenim en estudi unes altres divuit i les que vindran encara...

—Es que voleu quedar-vos tot sol al Centre? — va fer-li el senyor Julió.

—Sol? No ho sé pas... Tinc la mà cansada de signar suspensions, però encara faré un esforç...

Possiblement, en aquells moments el senyor Muxí es recordava de Lerroux, el qual el 6 d'octubre va dir que no es cansaria de signar condemnes de mort.

Però tingui una mica de calma, senyor Muxí. No fos cas, que volent imitar a Lerroux, es quedés només d'Emiliano...

ON L'AGRUPACIO PATRIOTICA HA PORTAT EL CENTRE CATALA.

Entre els socis suspesos figurava el senyor Fortuny. Però el nostre amic, encara que afiliat a l'Agrupació Democràtica, fa temps ha deixat de formar part del Directori de la nostra entitat, i per tant, no pot considerar-se'l com un dels "tremendos".

Així va fer-ho constar davant el senyor Muxí la Penya Batibull de la qual el senyor Fortuny forma part i també, el propi interessat.

Hom va fer-li signar una lletra en aquest sentit. El senyor Muxí en rebre-la, va dir-li condescendent:

—D'acord. Ara ja podeu entrar novament al Centre...

Moltes gràcies, senyor Muxí ... Ara ja sabem qui mana a la casa dels catalans!

PEL QUE S'HAN ENFADAT.

El senyor Josep Iglésies deia a un amic nostre, que el que l'havia molestat més, era que qualifiquéssim el Directori amb la denominació d'"El Directori de Sant Antoni".

Es a dir, els ofén veure's barrejats en la qüestió.

Deixant a banda, que no es lícit voler recolzar l'actual President sense que això se sàpiga, els direm que aquesta

actitud és molt poc amable pel senyor Salamó.

Si no volen ésser "El Directori de San Antoni", que ho fassin constar d'alguna manera. El que han fet fins ara no ha estat sinó provar tot el contrari.

NOVA COLLECCIO.

Finalment ha aparegut el primer exemplar de la col·lecció "Miniatura" de "Germanor", edició completament "reorganitzada", "millorada" i de butxaca.

En aquest número de gener, publica un magnífic gravat d'"El Pastorets", la coneguda obra teatral de Josep Ma. Folc i Torres, fundador i ànima d'"El Patufet".

UNITAT... D'OPINIONS.

El nou format de "Germanor", adaptat a les possibilitats de la impremta "Mediterrània", ha merescut els més variats elogis. Mentre hi ha qui li agrada perquè li recorda el "Butlletí de l'Associació de Viatjans de Mataró", no manca qui el troba perfectament igual a "Ave Maria", la famosa revista editada pels ex-alumnes de les Escoles Pies.

Una amiga xilena el trobava semblant a "El Peneca" i un amic francès va dir-nos: —Ils sont fauchés maintenant les catalans! (Estan "pelats" ara, els catalans!).

Es a dir: Tothom el troba semblant a alguna cosa, excepció feta, naturalment, d'igual a... "Germanor"!

FACI, FACI...

Amb el títol "Tenir o no tenir pressa per tornar", el senyor Francesc Trabal ha publicat al "Germanor" de butxaca, un article que comença:

"Jo sóc dels que, francament, tenen pressa".

Amb la mateixa franquesa hem de contestar-li:

—Per nosaltres no estigui... Apa, vagi, vagi...

ELS BONS, ENCARA.

El senyor Margarit, amb un plec de "Noticiari Català" sota el braç, se'n va a trobar el senyor Exequiel Plubins.

—Tingui —li diu tot allargant-li un exemplar del seu full.

L'avi, per compliment, el fulleja i li dona les gràcies.

—Escolti —li demana el senyor Margarit: Li podria passar un rebut de 50 pessos per la subscripció del 1945?

—No, no, —li contesten—. Aquest any no farem pas negoci...

—Però si vostè és un protector tan antic...

—Si, això era abans. Ara, són els "bons", els que el poden ajudar.

LLIBRERIA SENECA

LLIBRES — REVISTES — FIGURINS — LITERATURA — CIENCIES — ART — TECNICA

L'assortit més complet i el millor servei de novetats de les principals editorials nacionals i estrangeres.

HUERFANOS, 836

— CASILLA, 13171

— TELEFON, 33698

SORT EN TENIM...

Encara que el senyor Margarit ja sabia que se les havia amb un lleidatà, no per això va deixar d'insistir per tal de veure si podia assegurar la subscripció.

—No, no —es defensà el senyor Plubins. Mentre tingueu de redactor únic el senyor Trabal, no compteu amb mi...

—Està equivocat —va fer el senyor Margarit—. Qui mana al "Noticiari" sóc jo. Es publica el que jo vull, i res més. Si sabés la gran quantitat de treballs del senyor Trabal que llenço al cove!

LE COSES DE L'OLIVER.

El full dels senyors Trabal i Margarit, ha publicat un magnífic article del llorejat, nostrat i pairal poeta Joan Oliver, en el qual es parla d'una manera amable, massa amable, del desdentegat Costa i Déu.

Pels lectors que no el coneguessin, els direm que aquest lacai de Cambó, va ésser un dels pocs periodistes catalans que van posar la seva ploma al servei de l'anti-Estatut. Els nostres Presidents, el 6 d'octubre, els traspasos de serveis a la Generalitat, la Llei de Contractes de Conreu i el recurs contra la dita llei, van ésser el seu fort.

El dinou de juliol, Costa i Déu, va amagar-se al carrer de Sant Pau. Tenia por que les seves víctimes del 6 d'octubre, li fessin alguna carícia!

Però no va passar-li res i tranquil·lament, va poder prendre un vaixell italià i anar-se'n a Roma, on un altre traïdor, l'italià Giorgi, que a Barcelona es feia passar per comunista, era el locutor de Ràdio Verdad i d'on Costa i Déu va passar a ésser el redactor.

L'elogi de Joan Oliver no pot ésser doncs més encertat.

NAIXEMENTS.

El dia 23 de gener, el nostre amic senyor Ferran Cucurella i la seva distingida muller, senyor Alicia Roca de Cucurella, van veure afavorida la seva llar amb la visita de la cigonya.

Els va deixar una preciosa nena a la qual posaran els noms de Nuri i Montserrat.

—La mateixa cigonya, que venia directament de les nostres muntanyes sagrades, va visitar també uns dies més tard, el 27, la llar dels senyors Pere Vives i senyora Maria Rebolledo de Vives.

Per variar, allà va deixar un nen, al qual serà imposat el nom de Pere.

—El dia 29, pocs dies abans d'entornar-se'n, i per a deixar a tothom content, va passar per casa del senyor Ricard Nicolau i de la senyora Pura Castillo de Nicolau, on els va fer lliurament d'un nen.

Felicitem a la cigonya, que aquesta vegada ha estat tan bona minyona.

CASAMENT.

El dia 27 de gener al domicili dels pares de la núvia, va tenir lloc la cerimònia del casament de la senyoreta Llúcia Bosso amb el senyor Josep Roca.

Després del banquet i de rebre les felicitacions dels amics, van sortir en viatge de noces cap al nord.

VIATGERS.

Es troba novament a Santiago el matrimoni Miguel Ortin - Margarida Xirgu.

—Passa una temporada a Concepción la Sra. Lluisa Opazo de Panicello.

ESTIUEJANTS.

Són molts els catalans que aprofiten l'actual estació estiuenca per a passar uns dies de repòs en diferents indrets d'aquest bell país.

Desitgem a tots plegats una estada ben agradable.

MALALTS QUE MILLOREN.

La distingida muller del nostre amic senyor Josep Aguiló, va traslladar-se a Cartagena, per tal de refer la seva salut. Es troba molt millor.

—El senyor Sadi Sallès, va sofrir una fractura al peu. Es troba absolutament restablert.

OBITUARI.

El dia 2 de febrer va deixar d'existir a la nostra ciutat, el senyor Alfred Lluch, excel·lent ciutadà i amic.

Fem present el nostre condol a la vídua, senyora Isabel Manent, i als seus fills.

MIQUEL XARGAYO, HA MORT.

A l'edat de 81 anys, ha mort a Santiago el senyor Miquel Xargayó i Palau.

El senyor Xargayó havia nascut a Aiguaviva, de les comarques gironines, i havia arribat a Santiago el 1939, per tal de reunir-se amb els seus fills.

Expressem el nostre més sentit condol als seus familiars, especialment als nostres amics senyors Lluís i Esteve Xargayó.

ESPANYA.

BAROMETRE POLITIC.

El corresponsal de l'U.P. ha enviat un cable en el qual explica els canvis haguts al despatx del General Franco.

Segons el referit corresponsal, l'any 1939 hi havien dues fotografies: Una de gran de Mussolini i un altra de més petita de Hitler.

1940.—La fotografia gran era la de Hitler. La de Mussolini va fer-la canviar per una de més petita.

1941.—Fa canviar la fotografia de Mussolini per una de

Montserrat
BAR - RESTAURANT
de
LACAMBRA I CAMPS
Cuina COSMOPOLITA
Especialitat en Plats Catalans
Agustinas, 1111 i 1115
Bandera, 206 — Telèfon, 69596
Publicity

més gran. Igual que la de Hitler.

1942.—Es retirat el retrat de Mussolini. Al seu lloc apareix com a recurs, un retrat del Papa.

1945.—Al seu torn, passa a les golfes el retrat de Hitler. Avui només hi té el retrat del Papa i... d'Oliveira Salazar!

LES CORTS DEL GENERAL FRANCO.

Els representats de les Corts del General Franco, són 400, elegits en la forma següent:

50, d'elecció directa del "Caudillo".

50, que són els 50 alcaldes de les capitals de província els quals, naturalment, al seu dia, van ésser elegits pel "Caudillo".

100, designats per les autoritats de falange, en representació dels sindicats de falange. Les autoritats de falange són anomenades pel Jefe de Falange o sigui, el "Caudillo".

50, en representació dels alcaldes dels pobles, els quals al seu torn han estat anomenats pel "Caudillo".

150, en representació dels alts càrrecs de l'Estat, llocs que han estat proveïts pel "Caudillo".

Mai no podria dir-se amb tanta raó, que aquestes Corts representen veritablement la sobirania popular.

MEXIC.

IMPORTANT ACORD

Els diputats al Parlament Català, residents a Mèxic, en una reunió celebrada recentment, han acordat per unanimitat reconèixer com a President de la Generalitat de Catalunya el senyor Josep Irla i Bosc.

—A aquesta reunió hi assistí el Dr. Armendares, representant del senyor Carles Pi i Sunyer a Mèxic.

DECLARACIO.

Atesa la constitució de "Solidaritat Catalana" a França, "Acció pel redreçament del P.S.U. de Catalunya a l'exili" de Mèxic, ha fet pública la següent declaració:

"Coneguda la constitució a França de "Solidaritat Catalana" i el programa que la regeix, "Acció pel redreçament del P.S.U.C. a l'exili" declara que la seva posició política, determinant del seu enfrontament amb el grup que es proclama dirigent del P.S.U.C. a Mèxic —posició expressada en documents públics coneguts dels catalans antifeixistes— coincideix en el que és fonamental amb els objectius immediats de "Solidaritat Catalana" de França.

L'estreta unió entre les forces de l'interior de Catalunya i les que resideixen a l'estranger per a mancomunar la lluita per la reconquesta del règim republicà; el respecte i l'acatament a les nostres lleis republicanes i el manteniment de les nostres institucions representatives, fins que el poble català expressi lliurement la seva voluntat, han d'ésser els principis sobre els quals es pot i hom deu realitzar la unitat dels enemics del règim feixista, del franquisme.

En aquest sentit manifestem el nostre desig de que a Mèxic i a tota Amèrica s'uneixin els antifeixistes catalans sobre la base de "Solidaritat Catalana" de França i enviïn llur adhesió.

Conseqüents amb la nostra conducta fem una crida a tots els companys residents a Amèrica que sortiren a

l'exili com a membres del P.S.U.C., als ugetistes i als ce-netistes per tal de posar-se d'acord i actuar col·lectivament dins de "Solidaritat Catalana".

Comitè d'Acció pel Redreçament del P.S.U.C. a l'exili: Francesc Duran Rosell, Josep del Barrio, Miquel Curcó, Francesc Graells, Joan Carretero, Francesc Otero Sastre, Josep García Borrás, Severí Tarragó i Joaquim Sagarra. Mèxic, D. F., 15 de gener del 1945".

GUATEMALA.

TRENCAMENT DE RELACIONS AMB EL GENERAL FRANCO.

El Ministeri de Relacions del Govern de Guatemala ha facilitat a la premsa una nota segons la qual queda "sense efecte el reconeixement atorgat pel govern del General Ubico al règim del General Franco i que com a conseqüència, queden trencades les relacions entre el govern democràtic de Guatemala i el règim totalitari espanyol".

ARGENTINA.

Margarida Xirgu està preparant amb molt interès els assajos de "La casa de Bernarda Alba", l'obra pòstuma de García Lorca.

L'obra, de la qual es donen les millors referències, serà estrenada al Teatre Avinguda; amb tota propietat. Antoni Ontañon ha fet els decorats. Els que els han vist, en parlen en termes molt elogiosos.

Com una deferència a la genial actriu, la família de García Lorca que resideix actualment a Nova York, li ha cedit els drets d'autor.

ELS QUE ENS DEIXEN.

Ha mort a Rianjo (Galícia) la mare del gran artista i diputat gallec Alfons R. Castelao.

Ens associem de tot cor al dolor que experimenta, a causa de la trista pèrdua, l'admirat amic del catalans.

* * *

La senyora Angela Rovira, esposa del senyor Pere Mas i Parera, ha rebut un cable segons el qual el dia 23 de gener, va deixar d'existir a Vilafranca, la seva mare, senyora Emilia Morgades.

Rebin el nostre més sentit condol.

ESCOLTEU CADA DIMARTS, DIJOUS
I DISSAPTE

a tres quarts de nou de la nit

"CATALUNYA AL SERVEI DE LA
DEMOCRACIA"

audició patrocinada per
l'AGRUPACIO DEMOCRATICA
CATALANA

i transmesa pels micròfons de
C. B. 101 RADIO YUNGAY

FONT DE SODA
RESTAURANT

"NOEL"

FUNDAT L'ANY 1925

Especialitat:

CAFE EXPRES

MENJAR A LA CARTA

OBERT DIA I NIT

PORTAL BULNES
(Cantonada Merced)

Tallers Electro Mecanics

DE VICENS PASCUAL I CIA.

10 de Julio, 1052 al 1056 -:- Telèfon 74461

Servei elèctric d'automòbils atès per un expert tècnic català. — Especialitat en cotxes europeus, dinamos, clàxons i tota mena de recanvis.

Fàbrica de Mobles Colonials

Lord Cochrane, 565

Telèfon 66567

JOAN GRAMUNT MIR

MIDES ACURADES

COLL Y Cia. Ltda.

CONFECCIONS
EXCLUSIVES

SASTRERIA

Moneda, 926
Telèfon, 65392

SANTIAGO

**FIAMBREERIA
RESTAURANT**

ESPECIALITAT EN POLLASTRE AL SPIEDO
GRAN ASSORTIT DE MARISCS DE TEMPORADA

"La Trinchera"

MERCED i SAN ANTONIO - TELEFON 32868

**ELS
VINS**

Horera

**SON ELS
PREFERITS**

Publicitas

VICUÑA MACKENNA 1216
TELEFON 50701

O. 5181—Tall. Gráf. Casa Nacional del Niño